Málskjöl v. veiðirétt fyrir Kleppslandi o.fl.
Th. Thomsen J. Ritchie. 1862

Aðfnr. 1354, örk 4

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

www.borgarskjalasafn.is

Heimilt er að vitna í skjölin og skal þá geta uppruna þeirra.

Ljósmyndun þessara skjala var styrkt af Þjóðskjalasafni Íslands.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Kjöbmand Ritchie & Sön og de [illegible] [illegible] af Laugarnes & Klepp
c/a
Kjöbmand H. Th. A. Thomsen

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1)

Præsident og Dommere i den kongelige Overret i Island

Gjöre vitterligt: at Aaret 1863 Mandagen d. 2. Marts blev den kongelige Overret af de tilforordnede Dommere sat og holdt og foretagen

Sagen No 10/1863 Kjöbmand Ritchie & Sön og de fælleds Eiere af Laugarnes og Klepp

contra

Kjöbmand H. Th. A. Thomsen.

For Appellanterne mödte Procurator Jón Gudmundsson og fremlagde No 1 Stevning fra 13. f. M. No 2 Domsacter in forma og ad No 2 a. b. No 4, 5, 6 for 1859 af Þjóðólfur, ad No 2, c Situationskort og No 3 Indlæg fra idag, under ad No 3 a.b.c., No 2 og ad No 2 a. b. c. og ad No 3 a. b. c. fölge Domsacterne, men de andre Documenter indföres her saa lydende:

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

2

No 1.

Præsident og Dommere i den kongelige Overret i Island

Gjöre vitterligt: at Procurator Jón Gudmundsson har for os forklaret, hvorledes han baade paa Kjöbmændene John Ritchie & Söns Vegne i Peterhead i Skotland og paa sine egne og Medeieres Vegne i Jordene Laugarnes og Klepp inden Gullbringesyssel finder sig nödtaget til, for at de Alle maae erholde en bedre Retsnydelse at appellere for Overretten til Underkjendelse, Tilsidesættelse og for at den maa blive fuldkommen tilsidesat og forandret Dommen i Kjósar- og Gullbringusyssels Underret tilligemed 3 Retskjendelser og 2 derpaa grundede Retsforretninger i Sagen, som Kjöbmand H. Th. A. Thomsen i Reykjavík anlagde i Anledning af Fiskeretten paa Söen for Jorden Klepps Grund, efter nedlagt Forbud ved Fogeden 10. Juni 1862, imod John Ritchie & Sön, hvem Fællesseierne af ovennævnte Jorde for et Tidsrum af 3 Aar fra 1ste April 1862 at regne havde leiet hele Fiskeriet og Laxefangsten for disse Eiendommes Grund indenfor bestemte Grænd-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

3

ser, disse tiltraadte nu Sagen med Ritchie som Intervenienter og contrastdomede Thomsen for sin Part. –

Da der nu for Kjósar- og Gullbringu-Syssels Extraret i Havnefjord d. 29. Nov. 1862 er i denne Sag dömt for Ret at være:

„ Det nedlagde Forbud skal uforandret at stande." Sagsomkostning falder bort:

men der ved det förundonte nedlagte Forbud ved samme Syssels Foged 10. Juni 1862, som er stadfæstet med förundonte Dom, blev afsagt og nedlagt:

„ fuldkommment Forbud for og imod enhver Fangst af de Hr. Ritchie & Sön for Eiendommen Klepps Land,"

og da der endvidere blev afsagt i denne Sag, eller efter at den var anlagt for Underretten, 3 Retskjendelser, ved hvilke Appellanterne formene sig at være forurettede

a. 15 Juli 1862 imod de felleds Eiere af Laugarnes og Klepp Kjendelse afsagt for en saakaldet Politiforretning angaaende deres egen Nedlæggelse af Net for Klepps Land, hvormed, uden at noget Ansvar fastsættes, saaledes som de dog forlangte, blev kjendt for Ret:

B/

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

„Overeensstemmende med Forbudet
16. Juni d. A., hvormed Hr. August
Thomsen har forbudt Hr. Ritchie
og Andre enhver Fangst for For-
den Klepps Grund, skal de her
omtalte Net uopholdelig optages".
b. Underrettens Kjendelse 22. Sept. og 7. Oct.
1862, hvormed Retten, efterat Sagsøgtes
og Forsvaret i Sagen næsten vare afslut-
tede, tilstod Sagsøgeren, trods Contrasag-
søgernes Indvendinger, 2 Gange Frist i
Sagen, først til en saakaldet Conferering
og siden til Aastedsforretning paa
Klepps Jord, tilligemed begge de Rets-
forretninger, som vare begrundede paa
disse Kjendelser, og som Herredsdomme-
ren lod iværksætte 27. Sept. og 13. Oct. s. A. –
saa vente Appellanterne og have til
Hensigt i Fællesskab og hver for sig
for Overretten at gjøre Paastand paa, at
føromtalte Kjendelser maatte ved Over-
rettens Dom blive dømte ugyldige og
aldeles tilsidesatte, og at de Retsforret-
ninger, som vare begrundede paa de
2 sidstnævnte Kjendelser blive ansete
for ugyldige, endvidere at selve Underrets-
dommen i Hovedsagen bliver enten

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

5

p. 4

ex officio kjendt ugyldig og Forbudet 10. Juni 1862 samtidig sat ud af Kraft og dømt ugyldigt, eller den dømt ugyldig og den tilligemed Forbudet aldeles tilsidesat saaledes, at Kleppjordens Ret til hvilkensomhelst Fangst for sin Grund udenfor eller nordenfor Gelgjutange og Arbøjarhöfda Grændsen bliver dømt fuldkommen ubeskaaren og uindskrænkelig overeensstemmende med Landets Love, og endvidere at Citanten bliver idømt at betale Appellanterne fuldkommen Skadeserstatning i den Retning, som deres Contrastævning for Underretten gik ud paa og erlegge Sagsomkostning m. M., Alt eftersom de belinge dem nærmere at forklare og fordre.

Derfor stævne vi nu frem for os i den kongelige Overret i Reykjavik Mandagen d. 2den Marts 1863 Klk. 10 om Formiddagen:

1. Citanten, Kjöbmand H. Th. A. Thomsen, bosat Borger i Reykjavik, eller saafremt han ikke til den Tid er ankommen

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

da han for Tiden er udenlands, hans Factor og Befuldmægtigede, Einar Jafetsson, overeensstemmende med Jonsb. Landsleigu. 6. Cap. XXVIII og andre dertil hørende Lovbud, for at Citanten, eller, hvis han ikke er vendt tilbage, da førnævnte Einar Jafetsson paa hans Vegne kan see Documenter og Beviisligheder irettelagte, Sagens Deduction og Retsfordringer i den nu anførte Retning at anhøre, i Sagen at svare og Dom at lide over Citanten baade med Hensyn til selve Trættepunktet og de foran omtalte Momenter, som ogsaa at betale fuldkommen Skadeserstatning i alle Henseender og Sagsomkostning samt hvilketsomhelst Andet, der af denne Sag lovlig kan følge.

2. Herredsdommeren i Kjósar- og Gullbringu-Syssel, Sysselmand Harald Hugo Edvard Clausen, i Havnefjord til at svare for sin Dom og Retskjendelse og

5

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

og anden Behandling af denne Sag som og for Domsactens Tilstand og langsomme Afhandelse og til fuldkommen at stande til Rette derfor, ligesom ogsaa for Politiforretningen 15 Juli 1862, af selve Dommen, hvis den ex officio vilde blive dömt ugyldig og for hele Behandlingen af denne Sag, for derefter at lide Dom.

3. Den ansatte Foged, som lod Forbudet iverksætte og lod det forkynde 10 Juni 1862, den constituerede Overretsprocurator Páll Pálsson Melsted i Reykjavik til at svare for og forsvare denne sin Retsforretning, og fuldkommen at stande til Rette for dens Foretagelse og Udförelse, tilligemed Alt, hvad deraf lovligen kan fölge og siden Dom at lide.

Laudagsløggelse er afskaffet efter Forord. 3 Juni 1796.

Denne Stævning, som er udstedet i Overrettens Retssal i

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Reykjavik 13. Febr. 1863, er til
Stadfæstelse
under: Overrettens Segl og Domskriverens
Haand.
(L. S.)

Betalt 40 Sk.
fyrretyve Skilling.

B. Sveinsson

B.Sv.

Aaret 1863 Fredagen d. 13de Febr. Klk 1. Eftm. have vi underskrevne Stævnevidner i Reykjavik forkyndt foranskrevne Stævning til den kongelige islandske Overret i Kjöbmand H. Th. August Thomsens lovlige Hjem i Reykjavik for hans Factor Einar Jafetsson, da Kjöbmand H. Th. A. Thomsen selv ikke var hersteds men udenlands.
Samme Aar og Dag Klk. 1¼ Eftm. har vi ogsaa forkyndt denne Stævning for Overretsprocurator Páll Pálsson Melsted personlig i hans eget lovlige Hjem i Reykjavik.
Dette bevidne vi i Kraft af vor Stævnevidneeed med Navn og Segl.

6

Th. Bjarnarson (L. S.) A Gislason (L. S.)

Betaling 72 Sk.
tooghalvfjersindstyve Skilling
A. G. Th. B.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

9

Mig lovlig forkyndt.
Clausen.

Aar 1863 d. 14de Febr. have vi Undertegnede forkyndt Herr Sysselmand H. Clausen i hans lovlige Hjem i Havnefjord foranskrevne Stævning og har han underskrevet den i vor Nærværelse.

Dette bevidne vi Undertegnede
A. Hildibrandsson S. Jónsson

Betalt 36 Sk.
Sexogtredive Skilling
A. H. S. J.

Fremlagt i den kongelige Overret d. 2. Marts 1863.
B. Sveinsson

No 3.

Indlæg

i Sagen: Kjøbmændene John Ritchie & Sön i Peterhead i Skottland og de fælleds Eiere af Laugarnes og Klepp i Gullbringu-Syssel

contra

Eieren af Laxefangsten i Ellidaaaen Kjöbmand H. Th. A. Thomsen i Reykjavik

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

7.

Jeg har allerede fremlagt:
1. Appellationsstævning dat. 13. f. M.
2. Domsacter in forma
3. Situationskort.

Om Domsacterne maa jeg bemærke det forud, at de fremlagte Bilag ikke ere betegnede i Acten med de Tal eller Bogstaver, som de fik og som de bleve betegnede med, da de bleve fremlagte i Underretten. Dette er en betydelig Feil ved disse Domsacter, og det vilde derfor være forbundet med de største Besværligheder for Overretten, at finde Rede i denne Document-Masse, naar de alle ere saaledes „umærkede" i Domsacterne, og desuagtet henviist til mange af dem under Sagens Procedure ved blot at anføre Nummeret eller Bogstavet; men med denne saaledes udstyrede Act kan det ikke skee her for den kongelige Overret. – For dog tildeels at raade Bod paa disse Ubehageligheder, har jeg med Blyant paasat hvert Bilag i

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

11

Acten continuerende Tal, der svarede efter mit bedste Skjön og saavidt jeg erindrer til Tegnene i Underrettens Thingbog. Jeg skal blot tillade mig at bemærke, at da det er sikkert, at Situationskortet i Acten er anført som № 12 og Hovedcitantens Continuationsindlæg dat. 2. Sept. f. A. (Act. pg 74–91) er anført som № 16 synes herimellem at mangle eet Bilag efter Nummerbogen enten № 13, № 14 eller № 15, men jeg tiltroer mig ikke selv at kunne oplyse det nærmere. Iövrigt vil jeg senere komme til at omtale saavel dette som en anden efter min Mening mindre lovlig og ordentlig Behandling af disse Domsacter.

8 Ved Contract 18. Marts f. A. (Act. № 7. pg 33–35) bortleiede Appellanterne, de fælleds Eiere af Laugarnes og Klepp til Kjöbmandene John Ritchie & Sön

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

for et Tidsrum af 3 Aar fra
1ste April f. A. at regne blandt
Andet hele Fiskefangstretten
paa Söen og Laxefangsten,
som hörte til Laugarnes og
Klepps Land, inde fra Gelgju-
tange og hen til Kirkjusand.
Afbenyttende denne Contract
kom James Ritchie, John Rit-
chies Söa og Compagnon hertil
i Maï sidstafvigte Foraar,
med betydelige Fiskeapparater,
engelske Fiskere, og anden be-
kostelig Udrustning saavel til
at fange Lax og anden Fisk,
som til Sammes Nedkogning,
tog Ophold paa Laugarnes med
disse Apparater og Mænd, og
begyndte at lægge Net ud
her og der udenfor Jordenes
Grund, nogle længere inde an-
dre længere üde, men intet
længere inde end et ubetyde-
ligt Stykke üdenfor Gelgjutange,
og imedens han kunde fort-
sætte denne Fiskemaade upaa-
talt, kunde man sige, at

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

13.

Udsigten med Laxefiskeriet var ret lovende i Sammenligning med den ringe Laxegang og Fangst, her var rundt om Landet sidstafvigte Sommer.

Med kongeligt Skjöde 11. Dec. 1853 (Act. ad No 16. Litr C pg 98–100) er Laxefangstretten i Ellidaaaen indenfor Gullbringu-Syssel solgt Kjöbmand D. Thomsen, Fader til denne Sags Citant, Studiosus, H. Th. A. Thomsen, indenfor de Grændser ud paa Söen eller i Nord ud fra Ellidaaaen, at denne Ret til at fiske skal naae ud til eller Nord paa til Gelgjutange paa Vestsiden. Demarcations-linien for Fiskeretten, der tilhörer Eieren af Laxefangsten i Ellidaaaen og Jorden Klepps-ligger saaledes sammen og mödes ved Gelgjutange. Gelgjutangen adskiller begge disse Eiendommes Fiskeret og hver for sig.

9

Disse Fiskerettens Grændser

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

for Jorden Klepps Grund imod Syd eller indenfor ere allerede anerkjendte af Jordens Eiere i Leiecontracten med John Ritchie & Sön 18. Marts 1862; Citanten har ogsaa indrömmet, at hans Ret til Laxefangst ikke naaer længere Nord paa eller ud fra Ellidaaaen langs med Vestsiden end til Geljjutange (vide hans Paastand, Forbudsforretningen pg. 13–14), (Klage til Forligelsescommissionen Lit. A ad No 2 pg 7) og (Underretsstævning Lit. 3 ad No 10) og en lige Linie, som drages fra Geljjutange tvers over Vigen til Arbæjarhöfdi, altsaa det Stykke, som ligger indenfor denne Linie cf. Situationskortet. Dette har den indstævnte Citant anerkjendt baade ved at fremlægge det omtalte kongelige Skjöde 11 Dec. 1853 for Laxefangsten i Ellidaaaen, dette eneste Adkomstsdocument han har for denne Fangst, thi deri er netop Geljjutange- og Arbæjarhöfda-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Grændsen tydelig fremhævet, ja
den er endog fremhævet som
den <u>nordligste</u> eller yderste
Grændse for den Fiskeret i Elli-
daaaaen, som Skjödet hjemyn-
diger ham til og afhænder ham,
og ved at han aldrig hverken
för eller senere i sit Indlæg
for Underretten har gjort nogen
Paastand paa nogen Fiskeret
norden for Gelgjutange, end sige
har fremlagt noget Adkomsts-
beviis eller henviist til den
Slags Eiendomsbeviisligheder, der
paa nogen Maade kan give
ham Tilladelse til Fangst
nordenfor eller udenfor bemeldte
Grændse, som det kongelige
Skjöde bestemmer og giver ham
10 Adkomst til. – Ikke fandt
der heller nogen Uenighed Sted
mellem Sagens Parter for Under-
retten angaaende, <u>hvor</u> Navnet
Gelgjutange var, eller om den
ene Part i Sagen ansaa den
for at ligge sydligere, den an-
den derimod nordligere – hvorti-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

mod Sagens Parter vare fuldkommen enige i før Underretten, at Fiskefangstgrændsen Geljutangi, hvortil Klepps Eiere gjöre Paastand paa Fangstret længst indefter eller Syd paa og hvortil det kongelige Skjöde fastsætter Fangsten i Ellidaaaen imod Nord, – var identisk, een og den samme netop paa dette Sted, som Situationskortet viser.

Alligevel og omend det för eller senere er anerkjendt af Citanten, at James Ritchie aldrig lagde sine Net længere inde, end et ubetydeligt Stykke nordenfor Geljutange, anlagde dog Indstævnte, Kjöbmand August Thomsen Sag imod Ritchie i Anledning af denne hans Fangst, vedlæggende Forbud ved Fogeden 10. Juni f. A. –

Nu sige L. 1-21-22 (N.L. 1-19-22) med tydelige Ord, at med alle Slags Forbud skal der forholdes paa samme Maade,

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

som Lovene forordne om Arrest
paa Folks Eiendele eller Person,
og uagtet Grundregelen i hele
L. 1-21 eller N. L. 1-19 tilligemed
derhen hörende yngre Lovbud
öiensynligen er den, at hverken
kan Nogen berövet sin person-
lige Frihed eller Eiendomsret eller
andre Rettigheder ved at læg-
ge Arrest paa ham selv, hans
Eiendele eller Rettigheder, uden
forsaavidt som Arrestrequirenten
har fuldkommen gyldig Klage
imod ham f. Ex en liquid og
11) anerkjendt Fordring / eller da
idetmindste kan gjöre meget
sandsynlig sin bedre Ret og
Adkomst til de Rettigheder,
som han vil beröve deres Ihæn-
dehaver, eller da ogsaa bevise
ved Fogedforretningen at den,
som han med Forbudet vil
beröve den fremtidige Brug af
de Rettigheder, som han har
Hood paa enten har forspildt
eller afstaaet dem, saa at han
hverken kan eller maa paa

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

nogen Maade afbenytte de Ret-
ligheder for Fremtiden. Disse
Lovenes Grundregler formener jeg
ere saa faste, ukrænkelige og al-
mindelig anerkjendte, at jeg an-
seer det for unödvendigt at udtale
mig videre herom. – Det ligger
desuden ligefrem i Sagens Na-
tur, at Lovene, som er Hoved-
værnet for den personlige Frihed
og Eiendomsretten, disse de störste
timelige Goder og Menneskesam-
fundets Hovedstötter, de kan
ikke paa samme Tid bruges
som et Slags Skalkeskjul eller
til at uredelige Personer i Skjul
af dem kunne paa eengang uden
Lov og Dom beröve deres Med-
borgere disse og andre Velfærds-
rettigheder saaledes af Misun-
delse, Had eller deres Godtbefin-
dende, som har Lyst til at
forsöge det. Og hvad anden Ende
blev der vel herpaa end denne,
hvis Enhver kunde lægge Arrest
paa Personer og Gods og Forbud
mod Afbenyttelsen af hvilkesomt

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

helst Rettigheder, som den Anden er bona fidei Ihændehaver af, omendskjöndt Requirenten ikke kan fremföre Andet for at opnaae dette end sin egen subjective Anskuelse om, /at det er usikkert, om den Anden besidder disse Rettigheder, eller at det kunde være Requirenten selv til Skade, hvis den Anden ikke kom til at ophöre med at afbenytte dem, eller ikke strax blev berövet dem o.s.v. —

12 Hovedcitantens Requisition af Forbudet Act. Lt. C ad No. 2 pg 13–14 er ikke eller bedre begrundet. Han forklarer deri for Fogeden, at John Ritchie & Sön allerede ere begyndte at fiske for Klepps Grund, men efterdi Citanten:

1. „Er nödt til at ansee" denne Fangst ödeleggende for sin Fiskeret (Citantens) overeensstemmende med det kongelige Skjöde 11. Dec. 1853

2. „Er nödt til at ansee" denne Fangst uberettiget i Henhold til Kleppjordens Fiskeret, som Citanten se-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

nere under Procedurens Begyndelse har isinde at bevise" — saa nödsages han til at bede Fogeden at udlægge og lade forkynde Forbud imod hvilketsomhelst Fiskerie af Ritchie eller Andre for Jorden Kleppes Grund". —

Hvis dette og lignende vare fuldgyldige Grunde til at lægge Arrest paa andre Folks Person eller Gods, om det f. Ex. var nok for en Kjöbmand, som selv har faae Varer og kun har erholdt en ringe Tilförsel — for at kunne lægge Arrest paa et af hans Naboer med en Ladning nylig ankomne Skib, at han „er nödt til at ansee" denne hans Tilförsel af ödelæggende Virkning for sin Handel, og saa vil han maaske senere under Sagens Forfölgelse kunne bevise, at denne skylder ham og Andre saa meget som disse Varer belöbe sig til — at der i saa Tilfælde skulde kunne anvendes Arrest og Forbud, og at de da kunde udöves til hver en Tid og mod

13

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

21

saavel den Ene som den Anden, og hvorledes som det saa forholdt sig.

Citanten mödte for Fogeden 10 Juni 1862, og requirerede Forbud imod hvilkensomhelst Fangst af Ritchie eller Andre for Klepps Grund – fuldkommen blottet for Grunde til at tilegne sig denne Fangst eller retfærdiggjöre dette Forbud; alligevel tager den constituerede Foged denne saaledes i alle Henseender übegrundede Requisition gyldig, og bestemmer og forkynder uden mindste Betenkning aldeles efter Ordene i Citantens Requisition füldstendigt Forbud imod enhver Fangst af Hr Ritchie og Andre for Jorden Klepps Grund, cfr. Act. ad N: 2 G pg 13–14. og navnlig pg. 15. –

Dette Forbud forbyder enhver Fangst for Klepps Grund ikke alene Leierne John Ritchie & Sön, som, da Forbudet nedlagdes, fiskede der, men ogsaa Andre ɔ: det forbyder Enhversomhelst eller Alle overhovedet at fiske udenfor Klepps Land. –

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Hvad enten nu Fogeden har tænkt Noget over dette eller ei, fremgaaer det dog af Citantens Paastand til Politimesteren 14de Juli f. A. (act. pg. 19-20) og Politiforretningen, han derved opnaaede, 15 Juli f. A. Act pg 19-27 No 5, at han meente og mener at dette Forbud strækker sig til Alle overhovedet eller hver Enkelt baade udenlands og indenlands, som maaske kunde begynde at fiske for Landet, ikke alene indenfor det Sted, hvor man pleier at lægge Nøt men ogsaa udenfor disse Nøtleier, hvor dog Enhver har Adkomst til at fiske efter vore Landslove ɔ: de saakaldte „Flytninger“ „Flytningsfangst“ (flutningar, flutningaveiði), som Enhver maa beskjæftige sig med uden at spørge Landseieren om Tilladelse, og uden at denne Sidste kan forbyde ham det, fordre Deel i Udbyttet eller tage Betaling af ham. — Selve Forbudet er ogsaa i denne Henseende affattet i saa

14

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

vage, almindelige og omfattende Udtryk, som det er muligt, og lader sig udstrække til alle Sider som et raat Skind. Men Ulykken er, at intet Forbud eller Arrest er i og for sig en endelig Dom eller appellerende Pelshandling (sic). Enhver Requirent af Forbud eller Arrest maa forfølge det med Søgsmaal, for at see det justificeret. Hvorledes kan det nu gaae til, at dette Forbud kan gjelde imod Nogen af dem, som det ikke paa lovlig Maade er forfulgt imod med Klage til Forligelsescommissionen og Domsstevning? Jeg tillader mig at gjentage her, hvad jeg fremhævede for Politiretten 15de Juli (cfr. pg. 24–25), at — naar der er gaaet 35 Dage eller fulde 5 Uger fra Forbudsdagen, og Forbudet alligevel ikke engang er blevet paa lovlig Maade forkyndt Klepps Eiere eller nogen Andre, endsige udgiven nogen Klage eller Stevning over dem for at faae dette Forbud formeligen justificeret idetmindste

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

imod dem, at Requirenten da, for at faae et saa almindeligt Forbud sat igjennem, som kunde binde saavel den Ene som den Anden, naturligviis havde været nødt til at udtage og forkynde forud en almindelig Stævning, begrundet paa kongelig Bevilgning, som dertil skulde have været løst iforveien. – Jeg kommer senere tilbage til, hvorledes Herredsdommeren som Politidommer fuldstændig misforstod dette med Hensyn til den saakaldte Politiforretning 15. Juli f. A. og ved sin Kjendelse af s. D. begik en aabenbar Uretfærdighed imod Creditorerne i Kraft af dette iforveien omtalte mærkværdige Forbud 10. Juni.

15

Forbudet er nemlig kun anvendt mod Leierne John Ritchie & Søn, Udlændinge, der have leiet dette Fiskeri af Jordens Eiere, som alle ere her inden Herredet og som havde og som havde bortleiet og tilladt Fiskeretten for sin Eiendoms Grund, en Ret, der aldrig efter Lovene

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

er bleven beröves Jorden Klepp eller Laugarnes; disse kunde han ligesaa let rekke til, adcitere og inddrage i Sagen med de fremmede Leiere som dem selv. – Men det viser sig först i Citantens Svar, da John Ritchie & Sön opfordrede ham til at adcitere Jordens Eiere, deres Creditorer, i Sagen cfr. Opfordring Act. No 4 pg. 18 og Citantens Svar pg 28 og senere under Sagens Procedure, da han gjentagne Gange fordrede, at Følledseiernes Intervention og Contrastevning skulde afvises, at han ikke skjöttede om, at faae dem ind i Sagen eller vilde have Noget med dem at skaffe. – Men det er ikke sandt, hvad Citanten siger her pg 28, at John Ritchie & Sön aldrig har henholdt til nogen Adkomst fra Jordens Eiere til Fangsten, thi det gjorde han skriftlig til Forligelsescommissionen, da han vægrede sig ved at möde der, fordi han, som Leier af den Fangst, der var bleven forbudt, ikke havde Ret til at indgaae Forliig i Sagen, hvilket

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

160

ogsaa den stadfæstede Udskrift af Forligelsesprotocollen lit. A beviser, og desuden behøvede Ritchie og Søn slet ikke at henvise yderligere til nogen Adkomst, da Citanten selv strax under Sagens Examination erklærede, at han fuldt vel vidste, med hvad Adkomst de gave dem af med Fiskeriet, thi strax i sin Forbudsrequisition (act. pg 13), hvor han begynder sin Paastand med disse Ord: „Da de fælleds Eiere af Laugarnest og Kleppt Jorde have leiet de skotske Handelsmænd John Ritchie & Søn o. s. v." viser han, at han baade vidste og kjendte, hvem der var de Hr Ritchie[s] Creditorer med Hensyn til Fiskeriet. –

Naar man paa den anden Side tager Hensyn til, at Fiskeretten for Laugarnest og Kleppt Land samtidig blev leiet John Ritchie & Søn indefra Gelgjutange og i Nordvest ligesaa langt som begge Fordes Land strækker sig paa den Kant – „ligeoverfor Kirkjusand", men Forbudet ikke gaaer ud paa Andet end at forbyde enhver Fangst

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

for Jorden Klepps Land, – altsaa ikke
paa hele den Strækning, som Leie-
contracten omfatter og slet ingen Fangst
for Laugarnest Land, – saa vil det for-
modentlig blive endmere indlysende,
hvad Nødvendighed der var for selve
Citanten til at inddrage i Sagen og
adcitere John Ritchie & Søns Creditorer, thi
den Contract, som gav Ritchie Ad-
komst til Fangsten, gjorde ingen For-
skjel eller Adskillelse mellem disse
2 Jorders Land eller fremhævede deres
indbyrdes Grændseskjel, og derfor kun-
de de (Ritchie) Intet sige om For-
budets Localgrændse eller sige til
Gjenmæle derimod, hvorfor de heller
ikke vare berettigede til at indgaae
Forlig i Sagen i Anledning af For-
budet, saaledes som det nu var, og
kunde altsaa ikke udtale sig des-
angaaende. Saaledes som Ordene i
Forbudet lyde og saaledes som det
er forkyndt, sammenlignet med Lei-
econtracten 18 Marts f. A., indbefat-
ter det et Spørgsmaal og dets
Besvarelse paa formelig og lovmes-
sig Maade om Grændseskjel, som

17

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

tidligere vare ubestemte mellem denne Sags Parter, eller som de vare fuldkommen uvisse om, nemlig Forbudets Localgrendse imod Nord, eller hvor langt Nord paa den skulde gaae, for at stöde sammen med Laugarnest Fiskeret, eller med andre Ord Citanten maatte have Grendseskjellet mellem Laugarnes og Klepp fast bestemt, hvis Forbudet 10. Juni skulde kunne erholde nogen Betydning, Kraft og Domsstadfæstelse. Heraf kan man tydelig see, at Citanten ikke har vendt sig mod de rette Vedkommende, da han anlagde og forfulgte Sagen alene mod de fremmede Leiere, som efter Lovene aldeles ikke vare berettigede til at indgaae Forlig i Sagen angaaende dette Forbud og Intet kunde sige om dette dets Hovedpunkt, men de rette Vedkommende, Ritchies Creditorer og Jordenes Eiere har han ikke indstevnet til Forlig og til at see Forbudet justificeret, der gaaer ud paa at beröve dem og deres

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Eiendom saa væsentlige Rettigheder, som der er Tale om.

Efter denne Forklaring haaber jeg, at det bliver Enhver klart, at her talles om en ligefrem Grændse- eller Jorde-Trætte mellem Parterne, om en Sag, hvori Citanten strax in limine processus burde oplyse og constatere de Grændseskjel mellem Laugarnes og Klepp, som hans Forbud udelukkende holdt sig til, men som vare indbyrdes aldeles ubestemte og uklare for begge de rigtige Parter i Sagen, Jordenes Eiere og Leiere paa den ene Side og Citanten paa den anden, hvorfor det ikke kan være nogen Tvivl underkastet, at strax efter at Forbudet var nedlagt, skulde Sagen, som blev anlagt det til Stadfæstelse, have været indledet med en Besigtigelses- eller Aastedsforretning N. L. 1-16, Forordn. 31 Marts 1719 § 4, Forordn. 20. Jan. 1797 § 12 og Overretsforordn. 11. Juli 1800 § 20, hvilket sidstnævnte Lovsted fuldkommen gotgjör, at Forordn. 31. Marts 1719 § 4 gjelder i dette Tilfælde, ligesom

18

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ogsaa almindelig har været antaget in praxi, omendskjøndt Citanten gjentagne Gange vilde benegte det for Underretten, medens han dog paa den anden Side har erkjendt, at disse Lovsteder burde have været iagttagne, idet han har fremlagt 2 Situationskort det ene efter det andet, men Intet af dem var optaget eller tegnet overeensstemmende med de omtalte Lovbestemmelser, intet af dem istand til at vise og bevise det Allermindste om Forbudets Localgrændse og intet af dem hverken samtykket eller anerkjendt for Underretten af Appellanterne, tvertimod have de gjentagne Gange gjort Indsigelse herimod

Som Acta vise, procederede jeg i Underretten for begge Appellanterne og paapegede strax den 1ste Retsdag, da intet Situationskort dengang fremlagdes, disse Feil ved Citantens Sags Forberedelse. Han gik da et Øieblik hjem i sit Huus og hentede et fransk Søkort over begge Sider af Ellidaaavigen, som han vilde lade gjelde for Situationskort i Sagen cfr. Act. pg 28-29, men da

19

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

jeg gjorde opmærksom paa, at dette vilde være aldeles urimeligt, tog Citanten dette sit Søkort tilbage igjen, men afgav den Erklæring til Thingbogen, at han vilde fyldestgjøre det, som her syntes en Mangel ved det fremlagte Kort. Næste Retsdag 12. August fremlægger han derpaa et nyt Situationskort, det samme, som nu her er anført sub No 12, og da han opfordrede mig til, at jeg da strax skulde erklære, om jeg havde Noget at bemærke imod det, svarede jeg til Thingbogen, at dette Situationskort Intet indeholdt af det, som skulde bevises" (Act. pag 55). Ligesom Underretsacta vise, gjentog Hovedcitanten en Opfordring af samme Art for mig, om at antage sit Situationskort de paafølgende Retsdage i Sagen, hvilke Opfordringer jeg besvarede paa samme Maade og fremførte end tydeligere Grunde derfor, idet jeg for Retten 22. Sept. f. A. henholdt til de ommeldte Lovsteder (Act. pag 160-161). Men ægtet Citanten ansaa dette Kort for godt og i alle Henseender tilfredsstillende, fordi den som Opmaaler saa

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

20

bekjendte Björn Gunnlögsson havde tegnet det, forlangte dog Citanten först samme Retsdag Frist til at anstille en Besigtigelse og Sammenligning af dette Kort overeensstemmende med Forordn. 11. Juli 1800 § 20, og, efterat denne Retsforretning var tilendebragt, fordrede han endnu for Retten 7. Oct. f. A., at der foretoges en ny Besigtigelse og Aastedsforretning paa Stedet af 4 af Sysselmanden dertil valgte og udnævnte Mænd. Underretten tilstod Citanten begge Gange Fristen trods mine Indsigelser mod de appellerede Kjendelser 22. Sept. (Act. pg. 163) og 7. Oct. f. A. (Act. pg. 180), og lod derpaa begge dertil hörende Retsforretninger fremme, först den saakaldte „Sammenligningsforretning med Localiteterne" 27. Sept. f. A., som blev foretagen af 2 af Amtmanden udnævnte Mænd ifölge derhen hörende af Citantens Procurator og Amtmandens Fuldmægtige gjorte Fordring begrundet paa Forordn. 11. Juli 1800 § 20 (vide Retsforretn. 27. Sept. f. A. Act. pg 164–167) og saa den saakaldte Aastedsforretning 13. Oct. (vide Bilag № 21 A. pg 192–193); ved denne Aasteds-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

forretning nøgtede jeg at møde, med mindre jeg blev Stævnet med lovlig Frist (Fg. 80). Men da hverken Chausen eller Retten toge Hensyn til disse mine Indsigelser, mødte jeg ikke ved denne Aastedsforretning, og alligevel lader man de saakaldte Besigtigelses- og Aastedsforretningsmænd, hvoraf Een manglede, som var kaldet dertil inden Rettens 7. Oct. og en Anden sat i hans Sted, saadan uden videre sværge paa deres saakaldte Besigtigelsesforretning, nemlig at de paa Kortet anførte Navne stemte med Forholdene paa selve Stedet, thi Andet gik denne deres Aastedsforretning ikke ud paa, — uden at der ved Underretten er sat Nogen paa de Stævnedes og Contrastævnernes Vegne til at være tilstede for dem, da denne Eed blev tagen af Besigtigelsesmændene.

21,

Ingen af disse Retsforretninger, hverken den 27. Sept. eller den 13 Oct. indeholde, som de ogsaa selv bedst vise, mindste Spor til det, som en Besigtigelses- og Aastedsforretning skal indeholde og bevise ifølge N. L. 1-16; de gaae begge ud paa at bevise det alene, som ikke

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

trængte til noget Beviis — da det var langt fra, at jeg havde modsagt det —, at Situationskortet var rigtigt og nöiagtigt med Hensyn til <u>de Navne</u> og Kjendemærker, <u>som det indeholdt</u>. <u>Det</u>, som jeg derimod baade för og senere netop har havt at udsætte paa Kortet, — at det ikke indeholdt nogensomhelst Oplysninger om det, som det fornemmelig skulde oplyse og bevise nemlig Localgrændsen i Forbudet 10. Juni 1862 <u>imod Nord</u> eller Grændseskjellet mellem Laugarnes og Klepp; dette give disse Retsforretninger 27. Sept. og 13. Oct. f. A. ingen Oplysninger om, og alligevel bad Citanten om og erholdt ved 2 Kjendelser den ene efter den anden Frist til Besigtigelses- og <u>Aasteds forretning</u>, — og hvorfor? <u>ikke</u> for i Overeensstemmelse med de gjeldende Loves Forskrifter at oplyse og bevise det, som var Hovedspörgsmaalet i Sagen: Forbudets Localgrændse <u>imod Nord</u> (imod Syd var den given og anerkjendt til Gelgjutange), men for med Dette som med Andet at trække Sagen og dens Udfald i Langdrag i Realiteten og

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

22

vævende den fuld med Haarklöveri og Formspörgsmaal at lade den gaae fra den ene Domstol til den anden, idet han stolede paa, at dette særegne og efter min Mening exempellöse Forbud, som han paa en saa uforklarlig Maade opnaaede og fik fremmet, kunde staae ved fuld Kraft idetmindste, medens Sagen ikke blev paadömt i Realiteten, og saaledes beröve Appellanterne saa væsentlige Rettigheder idetmindste for mange Aar.

Thi det er utænkeligt, at noget Menneske kan være saa indskrænket, og allermindst den verserede Procesmand, som svarede for Citanten i Underretten, at han ikke skulde have seet og see, hvad Anledning det var og maatte være til Trætte mellem ham og hans Modpart, som han selv begyndte med Forbudet, at naar han selv med sit Forbud sigter til „Kleppsland", saa maa han dog vise og bevise, hvor dette „Kleppsland" er, hvorlangt det strækker sig overfor Tredjemands Eiendom og Eiendomsret, hvis Land stöder op til Klepp paa den anden Side og som

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

har Fiskeret for sit Land, hvor Klepps forbudte Fiskeret ophörer og Naboens begynder. — Mig for min Deel var det og er det endnu vorntlig om at gjöre, at faae et endeligt Resultat paa selve Trættepunktet i Realiteten, eller paa, om Jorden Kleppur har eller ikke har nogen Fiskeret for sit Land, ligesom enhver anden Jord her i Landet, hvem Fangsten ikke efter Lovene er berövet. — Derfor forlangte jeg ikke Afviisning af Sagen strax den förste Retsdag, derfor gav jeg min Modpart for Underretten gjentagne Gange blot Vink om, hvad Mangel der var ved hans Forberedelse og Oplysning af Sagen for hans Vedkommende og tilstrækkeligt Raaderüm, til at raade Bod herpaa — og derfor böd jeg ham tilsidst, da han ikke vilde tage Hensyn til nogen af mine Vink, og opfordrede ham inden Retten til, at vi saae at blive enige om Forbudets Localgrændse, ligesom man ogsaa kan see af mit Brev til Citantens Procurator Herr Organist P. Gudjohnsen sub № 22 Act pg 194-196, men af hans

23

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Svar til Protocollen for Retten 22. Oct. f. A. (Pg. 197) er det klart, hvor lidt han lod sig bevæge til at samtykke i disse mine Forligstilbud, da han for sit Vedkommende afslog og frabad sig ethvert Forsög til at give Noget efter eller til at modtage Forligstilbud, hvormed jeg anseer at han har afslaaet at fyldestgjöre de derhen hörende Lovbestemmelser hvad enten paa denne eller anden Maade. –

Da jeg nu formeente og troer, at min Betragtning og Anskuelse af Sagens Beskaffenhed og derhen hörende Lovsteder er rigtig, saa er det jo naturligt og ligefrem, at jeg for Underretten fordrede Sagen afviist som anlagt og forberedt tvertimod de gjeldende Love, naar Citanten saaledes den ene Gang efter den anden havde forkastet de Vink og Forsög, som jeg gjorde og ofte gjentog, forat faae ham til at raade Bod paa disse Mangler ved Sagens Forberedelse og Förelse. Af de omtalte Grunde gjorde jeg ikke denne Hovedpaastand för end i Forsvars og Con-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

24

timations-Indlægget № 20 for Retten 7. Oct. f. A. (Act. pg 168–171) og gjentog den for Retten 22. Oct. (Pg. 198–199), efterat Citanten havde erklæret sit Ultimatum, at afslaae det Forsög og Tilbud til Forliig, som jeg gjorde i Documentet № 22. –

Det er nu indlysende af det, hvorledes Underretsdommeren vurderer denne Afviisningsfordring i Domspremisserne Pg 203, at enten har han slet ikke læst eller gjort sig bekjendt med, hvorpaa den var begrundet, thi han omtaler ikke med eet Ord mine Grunde eller de Lovsteder, jeg støttede mig til og henholdt til, eller han ikke har forstaaet Sagens sande Grundvold, i=hvorvel den er temmelig let fattelig, og det indbyrdes Forhold mellem de vigtigste Retsspörgsmaal i Sagen, som netop Forbudet havde tilfölge, saaledes som det blev requireret og nedlagt. Derimod paadutte Domspremisserne mig Noget, som man intetsteds in actis vil finde udtalt af mig, eller Noget, som har været anfört af mig i den Retning, nemlig at jeg skulde

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

have anseet Aastedsforretningen nødvendig for at faae Oplysning om og afsat paa Kortet „netop hvor James Ritchie's Net har været nedlagte", thi dette udonte jeg aldrig med et eneste Ord, og Sagens Parter vare heller ikke af forskjellig Anskuelse herom. Underretsdommeren har derfor her lavet eller opdigtet Grunde til at gjendrive min Afviisningsfordring / og tilegnet mig dem, hvilket Intet har at støtte sig til eller nogen Skingrund for sig nogensteds i Sagens Procedure for Underretten eller in actis.

25

Den samme Misforstaaelse af Sagens Natur og Grundvold viser sig paa samme Sted i Domspræmisserne Act. Pg. 203–204 cfr 199–200, hvor man søger at gjendrive min Fordring for Retten 22. Oct. f. A. om at Sagen maatte blive paadømt med Meddomsmænd overeensstemmende med N. L. 1-7-1. Saavel Citanten som Underretsdommeren havde dog baade før og senere anerkjendt, at denne Sag var med Hensyn til sin Beskaffenhed en af de Sager, som det omtalte Lovsted omfatter, Citanten idet han lod forfærdige og frem=

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

legge Situationskort og forlangte 2 Besigtigelser og <u>Aastedsforretninger paa selve Stedet</u> i Overeensstemmelse med N. L. 1-16, og Dommeren idet han tilstod Frist hertil trods Appellanternes Indsigelser og lod begge disse Retsforretninger iværksætte, uagtet det skete baade i Utide og största Uorden.

Jeg har nu fremhævet disse væsentlige Formfeil, som der efter min Mening findes ved Sagens Anleggelse, Incamination, hele dens Forfölgelse og Behandling for Underretten, hvilket dog ikke er gjort i den Hensigt, at jeg ligefrem vil fordre, at Underrettens Dom og Sagens hele Behandling bliver dömt ügyldig, thi det er mig paa mine Clienters Vegne fremfor Alt om at gjöre, ligesom jeg yttrede för, at Sagen kan opnaae Domsafgjörelse i Realiteten. Men jeg har fremhævet disse Momenter til Veiledning og nödvendig Betænkning for den kongelige Domstol, om der ikke var presserende Grunde til at dömme Underretsdommen og hele Sagens Incamination ügyldig ex officio, men bliver det Resultatet,

26

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

saa fölger deraf ligefrem, at Forbüdet 16. Juni 1862, hvordan som det forresten bliver betragtet og vurderes i sig selv, – men jeg har viist, at det requireredes uden al Grund, at det fremmedes og forkyndtes imod Lovene og derfor er Nullitet, fordi hverken Requisitionen deraf eller det selv stötter sig paa lovlige Grunde eller nogen af de Betingelser, som hjemle Arrest „eller Forbud" efter Loven – bliver sat ud af Kraft og ophævet, da det desuden ikke har været forfulgt paa lovskikket Maade efter N. L. 1-19 navnlig Art. 20 cfr. Art 22, og maa jeg med Hensyn til Bestemmelsen i § 20 navnlig fremhæve, at istedesfor at Requirenten efter denne Lovparagraph skulde üdtage Stævning til den næste Retsdag, som han saavidt muligt kunde faae fastsat, har han opsat at forskaffe sig Stævningsdag fra han daterede Retsstævningen 19. Jüni f. A. og til den udmest paafölgende 2. Juli, d. e. üdsat i 14 Dage at sende Stævningen hele den lange Vei her fra Reykjavik til Sysselmanden i Havnefjord. – Saaledes

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

27

har man ladet 5 Uger hengaae fra Forligsforsøget til Sagen blev incamineret, og desuagtet blev denne Tid ikke anvendt hverken til Aastedsforretning eller til Tilberedelse af Situationskort, hvoraf derfor Intet var tilstede, da Sagen omsider første Gang blev foretagen 12. Juli f. A tvertimod N. L. 1-16 og Forordn. 31. Marts 1719 § 4.

Disse væsentlige Feil ved Sagens Anlæggelse og Incamination ere ikke enestaaende, men desuden Forbudet selv, som det nu foreligger og er justificeret ved Underretten; da skal det strække sig til og indbefatte Alle, ikke alene Leierne, John Ritchie & Søn, hvilke alene ere indstævnede til Forlig i Anledning af Forbudet, endskjøndt de som Leiere hverken maatte eller kunde give Møde ifølge N. L. 1-3-29 og Jónsbog Cap. XXVIII, saaledes som de ogsaa skriftlig erklærede for Forligelsescommissionen, da de ikke mødte, men senere blive de alene Alt dette uagtet dog stævnede til at lide Stadfæstelsesdom af Forbudet. — For det Andet skal Forbudet ogsaa omfatte Forde-

nes og Fiskerettens Eiere, omendskjöndt de slet ikke bleve indkaldte til Forlig eller til at lide Dom derpaa for disses Jordeiendomme eller som Ritchie's Hjemmelsmænd og Creditorer. Tilsidst skal Forbudet strække sig til og gjælde for Alle, Födte og Ufödte, som vilde fiske ved Klepps Land eller derfra, hvad enten udenfor eller indenfor Eiendommens Netleier, uden at det er

28

gjort gjældende ved almindelig Stævning og derpaa begrundet Dom imod Alle i Almindelighed eller hvemsomhelst.

Saaledes har Underretsdommeren betragtet og forstaaet Forbudet, hvilket ogsaa evident fremlyser af hans saakaldte Politiforretning 15. Juli f. A. og den appellerede Kjendelse, som han afsagde samme Dag for samme Ret paa Opfordring af Citanten, hvormed han i Kraft af Forbudet 10. Juni 1862 paaböd og forkyndte at selve Eiendomsbesidderne Net vare confiskable og uopholdelig skulde optages der, hvor de vare nedlagte ud fra Klepps Land i Söen 35–40 Favne udenfor Gelgjutange, og Forbudet var dog aldrig ble-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

vet forkyndt Jordens Eiere paa sædvanlig Maade, og de endnu mindre indkaldte til Forligelsescommissionen eller indstævnede til at lide Stadfæstelsesdom af Forbudet, som saaledes var gjort gjældende imod dem tvertimod de derom gjældende Lovbestemmelser eller som man siger uden Lov og Dom.

Hvad enten nu Underretsdommen ex officio bliver dömt ugyldig eller ei, maa jeg dog gjöre Paastand paa, at den omtalte Politiforretning 15. Juli f. A. bliver dömt ugyldig, fordi den, som ulovskikket frafaldes og at indstævnte Citant derfor, hvad Udfald Sagen forresten faaer, forpligtiges til overeensstemmende med derhen hörende Contrastævning for Underretten (cfr. Klage til Forligelsescommissionen og Contrastævning fra Laugarnes og Klepp Eiere Act. № 9 og 10 pg. 37–44 og dertil hörende Sagens Deduction og Paastand i Forsvars og

29,

Continuationsindlæg № 11 Act. pg 51–54) at betale de fælleds Eiere af Laugarnes og Klepp fuld Skadeserstatning overeens=

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

stemmende med L. 1-21-21, da de saaledes paa ulovlig Maade bleve fraranede Fiskeretten for deres Eiendoms Grund og saa for „Tort og Creditspilde" fra 500 – 800 Rd. R.M. eftersom denne Kjendelse formaaer at forhindre dem Fangsten ogsaa i den tilstundende Sommer eller ei, og desuden Sagsomkostning for begge Retter 50 Rd. –

Men hvis Underretsdommen bliver dömt ugyldig ex officio, hvad enten for sig alene eller i Forening med hele Sagens Forberedelse og Behandling, saa forekommer det mig, at heraf ligefrem fölger, at Forbudet har været ütilströkkelig og ulovligen forfulgt for at faae det justificeret og maa derfor dömmes ugyldigt ifölge L. 1-31-20. Men deraf fölger igjen, at begge Appellanterne, John Ritchie & Sön og Jordens Eiere maa ifölge L. 1-21-21 tildömmes fuld Skadeserstatning i alle Henseender for ethvert Tab, Handels- og Erhvervs- Knæk (som „Tort og Creditspilde" eftersom der i Anledning heraf er gjort Contrastævning for Underretten og med Contrastævningen for-

30

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

klaret paa det citerede Sted in actis cfr. Contrastævningen for de Hr. Ritchie No. 6 pg 29-32, foruden Sagsomkostning for begge Retter. —

Förend jeg fremförer mine Hovedpaastande efter foranskrevne Forklaring, maa jeg overeensstemmende med Appellationsstævningen beröre Underretsdommerens Expedition og Behandling af sine Domsacter i Sagen. Jeg bestilte dem og erlagde ½ Betaling ifölge N. L. 1-23-20 Dec. f. A., som Dommerens Tilstaaelse Lit. B viser, men jeg fik dem ikke för d. 6te f. M. vide Quittering Lit. C. — Underretsdommeren har derfor ulovligen trukket Domsacternes Aflevering i Langdrag i 7 (syv) Uger udover den Tid, som N. L. 1-8-9 hjemler, hvilket Lovsted jeg anseer for det eneste gjeldende om dette Punkt, thi Forordn. 16. Jan. 1828, som bestemmer dette nöiere i §7 og §8 er aldrig blevet vedtaget her paa Island (cfr. Lovsaml. for Island IX pg 252). Denne uendelig lange Töven udover de gjeldende Love kan foraarsage og foraarsager rimeligviis, at Sagen ikke kan erholde Domsafgjörelse, förend den bedste Laxefangst-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

tid til Sommer er forbi, men formedelst den lange Töven med Actens Aflevering var det ikke mueligt at appellere Sagen, ja Overretsstævningen udtoges kun 1 Uge efter at jeg fik Domsacten. Ligesom Underretsdommeren for sit Vedkommende maa fuldkommen stande til Rette efter Loven for denne ulovlige langsomme Afhandling, saa maa han ogsaa tilbagebetale Appellanterne fuld Betaling for Alt, som han har skrevet 2 Gange i Acten og dermed ulovligen forlænget den cfr. pg. 21-23 med 13-15, pg. 118-126 med 66-73 og 192-193 med pg 181. Dette er Alt sammen Et og det Samme og Alt skrevet 2 Gange og Acten saaledes unödvendigen forlænget, hvilket ogsaa har paadraget Appellanterne en forögjet Udgift i Skriverpenge. Dommeren maa derfor i dette Punkt ansees efter N. L. 1-8-9 foruden at han forpligtiges til at betale Appellanterne det som er formeget erlagt i Skriverpenge. Den sammenrodede og usædvanlige Orden og Tilstand, hvori Acten forresten er afleveret, er tidligere bleven forklaret. —

31

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Efter den hele foran anførte Forklaring er det i denne Sag min ydmyge

Hovedpaastand

1. At Politiforretningen og den derpaa begrundede Kjendelse 15. Juli 1862 maa som ulovlig blive aldeles tilsidesat eller dømt ugyldig, og Indstævnede Kjøbmand H. Th. A. Thomsen forpligtiges til at betale Appellanterne, de fælleds Eiere af Laugarnes og Klepp for deraf følgende Overlast og i Skadeserstatning 500–800 Rd. og desuden Sagsomkostning for begge Retter 50 Rd. Endvidere at Underretsdommen bliver ex officio dømt ugyldig. –

32

2. At Forbudet 10. Juni 1862 bliver kjendt ugyldigt og Indstævnede idømt at betale begge Appellanterne fuldkommen Skadeserstatning i enhver Henseende og hele Sagsomkostningen de fælleds Eiere af Laugarnes og Klepp skadesløst ifølge Paastand No. 1, men Kjøbmændene John Ritchie & Søn 2000 – 3000 Rd. i Skadeserstatning efter tilforordnede handelskyndige Mænds

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Vurdering og i Sagsomkostning for begge
Retter 50 Rd. –

3. At den indstevnede Underretsdommer
maa ansees efter N. L. 1-8-9 og des-
uden idömmes at tilbagebetale Ap-
pellanterne af det i Skriverpenge for-
meget Erlagte 84 Sk. – 1 Rd. Rm.

I Tilfælde af at der ikke findes
Grunde nok til at dömme Underretsdom-
men ex officio ugyldig ei heller selve
Executionen i og for sig, maa jeg forelö-
bigen med faa Ord omtale Sagens Re-
alitet eller selve Tvistepunktet: Fiskeret-
ten for Klepps Grund, hvorved der da
först og fremmest maa komme i Betragt-
ning navnlig: naar Landslovens Jónsbog
Llb. cap. 4 VI fastsætter den Grundregel,
som har været anerkjendt for gyldig og
staaet ved Kraft over hele Landet lige-
fra det först blev bebygget: „hver Mand
eier Vand og Fiskerleie for sin Grund
og har (som det tidligere har været) det,
medmindre han efter Loven har mis-
tet det" og igjen senere i samme Cap.
„Ingen skal forbyde Andre Fiskerleie
for sin Grund" – om da disse Jorden
Klepps Grundrettigheder, Fiskeretten paa

33

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Söen for dens Grund, som nu er bleven berövet Eierne ved Forbudet 10 Juni 1862, ere den berövede efter Lovene hvad enten fuldstændig eller for en Deel.—

Jorden Kleppur tilhörte oprindelig Vidökloster, men da Reformationen indförtes her i Landet i Midten af 16 Aarhundrede og Klostrene nedlagdes, bemægtigede Kongen i Danmark sig alle Klosterjordene over hele Landet, og fra den Tid blev det efterhaanden Vane at kalde enhver saadan Jord, som Klostrene tidligere eiede, „Kongegods". I denne Forstand var Jorden Kleppur ogsaa „Kongegods" indtil Kongen solgte den til daværende Justitiarius i Landsoverretten Conferentsraad Magnus Stephensen i Vidö med Skjöde 17. Sept. 1817 (Act. ad No 16 Litr A pg 92—93). I dette Skjöde staaer, at Jorden er solgt, saaledes som ogsaa er fremhævet i Domspræmisserne, „med alle de Rettigheder og Herligheder, som den fra gammel Tid fulgt haver, endnu fölger og fölge bör, saa at han (Kjöberen) maa gjöre sig den saa nyttig, som han bedst veed, vil og kan". Paa denne Maade har Kongen selv solgt

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

54

34

Jorden fra sig og Kronen med alle dens Rettigheder og Herligheder, som have fulgt den og med Rette bör fölge den, og siden nu Kongen, som da ogsaa eiede Laxefangsten i Ellidaaaen og aarligen bortleiede den, ikke i nogen Henseende i dette Salg af Klepp undtog den almindelige Fiskeret, der efter Lovene tilkom den ligesaavel som enhver anden Jord, saa har han med dette Skjöde solgt, overdraget og afhændet Jordens almindelige Fiskeret tilligemed Jorden selv, eller med andre Ord, Fiskeretten er ikke i nogen Henseende berövet Jorden efter Loven, da Kongen 1817 ved Salg afstod den til Private. Dette at Fiskeretten for Klepps Jord ubeskaaren og uden nogen Exception idetmindste ind til Gelgjutange har fulgt med og været indbefattet i det kongelige Skjöde 17. Sept. 1817 er ogsaa anerkjendt för og senere baade af Ministeriet og vedkommende Övrighed lenge förend Kongen solgte Laxefangstretten i Ellidaaaen 11 Dec. 1853 og da satte Gelgjutange og Arbsjarhöfdi Grændsen som den yderste eller nord=

ligste Grændse for Fiskeretten i förom[?]ndte Aa.

Saaledes er der gjort i § 2 i Opbudsconditionerne 4. Juli 1828, hvorefter Laxefangsten i Aaen dengang blev opbudt til Leie for en bestemt Aarrekke (act. Lr D. ad № 16 pg 102), der er Fiskeretten üd paa Söen üd fra Ellidaaaernes Munding deri hjemlet kun „indtil imellem Árbæjarhöfdi og Gelgjutangi". Af Stiftamtmand Kriegers Erklæring til det kongelige Rentekammer dat. 26. Aug. 1829 fremgaaer det, at denne ydre Grændse for Laxefangsten i Ellidaaaen paa Söiden har allerede været bestemt i en Placat fra Landfoged Frydensberg 1804 og at Aarsagen til denne Placat, — hvorved enhver Fangst blev forbüdt Alle indenfor Gelgjutange og Árbæjarhöfdi — har været den, at den davœrende Stiftamtmand L. Erichsen ved en anden Placat havde udvidet de dagjeldende snævrere Bestemmelser for Nølleierne og al Slags Fiskeri med Not, den davœrende Forpagter af Laxefangsten i Ellidaaaen befrygtede derfor, at En

35

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

eller Anden skulde lægge sine Nøt lige op til Ellidaaaernes Mundinger, og for at forebygge dette og værne om Forpagterens Fiskeret i Aaerne, udstedte Frydensberg den föromtalte Placat og fastsatte deri Grendsen for Laxefangsten i Ellidaaaerne saaledes, som för blev anfört og forböd tillige Alle at have Nøtleier og anden Fangst indenfor Geldgjutange. Men netop denne för og senere som den yderste for Laxefangsten i Ellidaaaen bestemte Grændse, ud til Geldgjutange viser og beviser, at Ingen skulde formenes Ret til at fiske udenfor Geldgjutange af Laxefiskerne i Ellidaaaen, eftersom Jordeiernes eller Andres Ret gav dem Adkomst til efter almindelige Love. –

36 At dette forholder sig saaledes og at Ministeriet og höiere og lavere Övrigheder her have strax i de Aar anseet Klepps Jords Fiskeret lige ind til Geldgjutange for übeskaaren og ikke berövet Jorden, kan ogsaa tydelig sees af den af Stiftsamtmand Krieger förnævnte afgivne Erklæring 26. Aug. 1829,

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

som Citanten selv har fremlagt (ligesom ogsaa de foran omtalte Opbudsconditioner 4de Juli 1828) til Støtte for sin Sag sat Litr F ad No 16 (act. pg 166 – 168). —

Denne Erklæring er fremkaldt derved, hvilket fremlyser af den selv, at, da de omtalte Opbudsconditioner 4. Juli 1828, som Stiftamtmanden havde sat, da Laxefangsten i Ellidaaaen blev opbudt til Leie, vare blevne bekjendtgjorte, indgav Kleppjordens Eier, Conferentsraad M. Stephensen til Regjeringen Klage netop over den Fiskegrondse *inod Nord* (ad til Gelgjutange), som Conditionerne fastsatte, fordi Kleppur eiede Grund langt indenfor Gelgjutange, nemlig ind til det „Murlukk", som sees paa Situationskortet, sigende, at derved var der med ligefrem Overlast gjort Skaar i hans Eiendomsret, og hans Fords Fiskeret, og Landets Love tillige overtraadte. At Stephensens Klage har gaaet ud paa dette sees tydelig af den af Stiftamtmanden afgivne Erklæring, lige-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

37

som ogsaa at denne Klage har be-
rørt ham i kjennelig skarpe Ud-
tryk formedelst de af ham ved
Opbudet satte Conditioner. Deri fører
Amtmanden nu med mange Ord
Beviis for, at der hverken af Laxe-
fangstens Forpagtere i Ellidaaaen
nogensinde eller ved disse Conditioner
er blevet gjort noget Skaar i Klepps
almindelige Fiskeret; thi Kleppseierne
har det stedse været tilladt
og er endnu tilladt at afbenytte
Fiskeretten for deres Grund — udenfor
Gelgjutange, og de har ogsaa
afbenyttet den upaatalt, men at
denne Grændse indenfor Gelgjutange
har været hjemlet Forpagterne af
Ellidaaaen i flere Aar iforveien,
og at Strækningen der indenfor ikke
skal ansees for Andet end en fast
yderste Grændse for Ellidaaaens
Munding, at M. Stephensen desuden
aldrig tilfulde har beviist,
at Jorden Klepps Grund strakte
sig indenfor Gelgjutange eller
ind til Murtulok. — I dette sidste
af mig fremhævede Moment

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ligger en tredobbelt fuldkommen rig-
tig og uigjendrivelig Anerkjendelse fra
deres Side, som dengang eiede Laxe-
fangsten i Ellidaaaen, af Jorden
Klepps almindelige Fiskeret, som
Amtmanden ikke saa meget som
lader Sig forstaae med „er sabt
efter Lovene" eller i nogen Henseende
beskaaren, 1° at Kleppur übetinget
eier Land ind paa eller ved Gelgju-
tange, hvilket ogsaa er erkjendt
af Citanten i denne Sag; 2° at
Kleppur for denne sin Grund har
sin Fiskeret aldeles übeskaaren
efter Loven, og at Ingen har for-
søgt hverken för eller senere at
gjöre Skaar i den; 3° hvis det
var eller blev beviist, at Klepps
Grund strakte sig ind til Murtu-
lök, saa kunde der idetmindste
blive Spörgsmaal om, hvorvidt
Klepps Eier ikke havde havt Ret
til at paatale Gelgjutange-Grändsen
i Opbuds Conditionerne 4. Juli 1825,
uagtet denne Grändse for Laxefang-
sten i Ellidaaaen længe har været
upaatalt som Grändse for „Keller-

38

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

aaens Munding"; thi" tilföier Stiftamtmanden (Pg 116) „det af Conferentsraaden citerede Lovsteder beviise vel den Ret, enhver Jord har til, at fiske for sin Grund". –

Her har vi da Grundlaget og paalidelig Forklaring af denne samme Fiskeretsgrendse ud fra Ellidaaaen, som er fastsat i Citantens Adkomstsdocument, det kongelige Skjöde 11 Dec. 1853, „og indtil uden-for Elvens Munding i Söen imellem Arböjarhöfdi og Gelgjutange". –

Citanten har ogsaa selv för og senere höitidelig erkjendt, baade at den Fiskeretsgrendse, der var hans, som Eier af Laxefangsten i Ellidaaaen, ikke strakte sig længere ud efter fra Aamundingen end det kongelige Skjöde har hjemlet og fastsat, og i samme Maade at Jorden Kleppt Fiskeret for dens Grund lige ind til Gelgjutange ikke var den berövet efter Loven, men tvertimod i alle Henseender var ubeskaaren. –

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

39

Denne hans Anerkjendelse var ogsaa tydelig nok i Aaret 1858, da han anlagde Sag imod de fælleds Eiere af Laugarnes og Klepp, fordi de optoge Madding i Ellidaaavigen. Oprindelsen til denne Sag var den, at de fælleds Eiere efter en derom indrykket Annonce i Bladene begyndte aabenlyst selv og gave ogsaa Andre Ret til og overlod dem imod en fastsat Betaling at optage Madding langs med hele Laugarnes' og Klepps Grund heelt ind til Murtuldk eller Merkilók, der stedse har været anseet for Klepps inderste Grændseskjel. Denne Sag anlagde Citanten K. Th. A. Thomsen ogsaa med Fogedforbud imod de fælleds Eiere, begrundende dette Forbud og hele Proceduren paa sin Hjemmel for Fiskeretten i Ellidaaaen, det kongelige Skjöde 11 Dec. 1853, og aldeles i Overeensstemmelse med dette Adkomstsdocument afstak og begrændsede han sit Forbud

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

59

kun ud til eller ud imellem Gel-
gjutange og Arbøjarhöfdi, men
ikke en Smule længere ud efter, om-
endskjöndt de folledes Eiere med
deres Bekjendtgjörelse havde til-
staaet dem, som vilde, at hente
Madding langs med Klepps Grund.
Ligesom han saaledes anlagde den-
ne Sag, idet han holdt Stridspunk-
tet indenfor den Fiskerets grændse:
ud til Gelgjutange, som han hav-
de Hjemmel for, saa er det ik-
ke af nogen Betydning i den fo-
religgende Sag, at med Overrets
Dom 5 Dec. 1859 hans omtalte For-
bud 1858 blev stadfæstet og de
folledes Eiere af Klepp saaledes er-
klærede uberettigede til at tillade
eller benytte dem af at optage
Madding indenfor Gelgjutange, hvil-
ket Alt tydelig kan sees af den
fremlagte Overretsdom 5. Dec. 1859,
40 thi det er klart at dette ikke in-
deholder noget Præjudicat for
Fiskeretten udenfor Gelgjutange hver-
ken med eller imod Citanten el-
ler Appellanterne, omendskjöndt der

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

i Underretsdommens Premisser er gjort megen Blæst heraf. Derimod finder jeg det er tydeligt, at siden Citanten ansaa Optagelsen af Madding som en Deel af den Fangstret, som ham var hjemlet med Skjöde 1853, hvilket Domstolene da ogsaa bifaldt, og anlagde Sagen netop af denne Grund og tillige fordi denne Madding-Optagen gjorde Skaar i den Fangstret, som ham var hjemlet 1853, men dog begrændsede denne sin Ret med Gelgjutangegrændsen, endskjöndt hans Medparters Afbenyttelse af Madding-Optagen, saaledes som de havde gjort Tilbud derom, strakte sig meget længere ud efter — saa har han netop med denne Sags Anlæggelse og Forfölgelse 1858 anerkjendt, at ligesom han ikke selv besad nogen Ret til Madding-Optagen eller anden Fangst længere ud end til Gelgjutange, saaledes havde Kleppseierne for deres Grund übeskaaren og üindskrænkelig Ret til at optage Madding og til

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

41

enhver anden Fangst udenfor Gelgju-
tange. –
Dette Samme har nu ogsaa
Citanten selv ligefrem og reent ud
maallet indrömme i denne Sag,
trods sit Forbud „imod enhver Fangst"
af Nogen „for Jorden Klepps Grund".
Saaledes siger Citanten selv i sit Con-
tinuationsindleg 22. Sept. f. A. act. № 18
Pg 150 „at han aldrig har negtet og
„aldrig har isinde at negte det,
„som Stiftamtsskrivelsen 26. Aug. 1829
„siger, at Kleppur eier Fangst for
„sin Grund udenfor de omtalte Grend-
„ser Árbæjarhöfdi og Gelgjutange." Lidt
længer nede paa samme Side si-
ger Citanten endvidere, „man kan
„umulig sige, at Jorden er berövet
„sit Fiskerleie, naar der maa fan-
„ges Steenbidere, Torsk, Kuller, Sel-
„hunde etc". Citanten siger rigtig-
nok ogsaa „Stiftamtsskrivelsen om-
„taler heller ikke, at Kleppur har
„Laxefangst paa den omtalte Strek-
„ning, men kun i Almindelighed
„Fangst". – Samme eller eensbetyden-
de Anerkjendelse fra Citantens Side

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

vil man finde paa flere Steder i hans senere Indlæg for Underretten f. Ex. Act. Pg 188 og flere andre Steder. –

Citanten indrömmer altsaa, at Jorden Kleppur eier „i Almindelighed" Fangst for sin Grund, eller med andre Ord, at denne Jord efter Lovene ikke har tabt sin „normale" Fangstret. Men saa maa jeg bede ham vise og bevise – thi med denne hans nu paaviste Anerkjendelse paahviler ham ogsaa den Pligt at fremkomme med derhenhörende Beviis – hvornaar og hvorledes den partielle Fiskeret: Laxefangstretten alene efter Lovene er gaaet tabt for Jorden? foruden at det er indlysende, at hvis Kleppseierne har sin Ret übeskaaren til at fange for sin Grund: Steenbidere, Torsk, Kulle, Selhund og hvilketsomhelst Andet undtagen Lax

42 af det som lever i Söen, saa vil de selv og deres for hver af de andre Fiskearter nedlagte Not have ondt ved at forhindre Laxen fra at komme med, og formener jeg, at Citanten först deent

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

vilde have nogen Fordeel af det Forbud, som alene forböd Laxefangsten og ingen anden Fangst paa Söen udenfor Landet, omendskjöndt Laxefangsten i og for sig alene blev forbudt; men dette Moment kan ikke blive Gjenstand for Omtale i denne Sag, saaledes som Forbudet 10. Juni 1862 lyder og er nedlagt. —

Uagtet disse Citantens klare og reent udtalte Anerkjendelser af Kleppjordens ubeskaarne Fangstret for sin Grund ligeindtil Gelgjutange, kommer Underretsdommeren dog til det Resultat i sine Domspræmisser „at Retten maa bifalde Hovedcitantens Anskuelse, at der ikke „fölger Kleppsjorden nogen Ret „til Fiskefangst udenfor sin Grund", og af denne Grund dömmer han „at det nedlagte Forbud (som forböd enhver Fangst for Klepps Land) skal staae uforandret". Vel er det bekjendt og fremgaaer ogsaa heraf, at indstævnede Underretsdommer ikke forstaaer Islandsk—

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

men det gjör en betydelig Forskjel, om det er ham, som dog skulde kjende Forhandlings Maximens förste Grundregel: Parternes fulde Raadighed over Sagen „og en Parts egen Tilstaaelse eller Indrömmelse er et uomstödeligt Beviis imod ham selv", i den Grad formeent at forstaae Islandsk, at han ikke kan see eller forstaae, at Citanten har selv indrömmet, at Kleppsjorden endnu eier og besidder ubeskaaren Tangst og Tangstret for sin

43, Grund indtil Gelgjutange eller med andre Ord, at Tangstretten ikke er gaaet tabt efter Loven"; at Citanten har saaledes selv tilbagekaldt sit Forbud, og tilstaaet at det var ubetænksomt og ubegrundet. Og da Citanten paa den anden Side har saa reent ud erkjendt, at Kleppsjordens Tangstret vedvarer endnu übeskaaren og ikke er gaaet tabt, og paa den anden Side heller ikke omtaler sin bedre Ret til denne Tangst udenfor Gelgjutange, men tvertimod ved

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

de forskjellige af ham selv fremlagte Documenter förer Beviis for, at han ikke har nogen Fiskeret udenfor eller nordenfor Gelgjutange, saa bliver den Stelning i Underretsdommens Præmisser (Pg. 208 nederst) temmelig betydningslös og übegrundet, at det kongelige Skjöde 1817 for Jorden Klepp maa forstaaes saaledes, at det ikke kommer i Collision med de Rettigheder, som have været tillagte Laxefangsten i Ellidaaaen. Thi disse Rettigheder ere aldrig blevne tilstaaede hverken för eller senere, aldrig gjort gjeldende, og aldrig gjort Fordring paa dem længer ud efter langs med Klepps Land end üd til Gelgjutange, som her foran klart er beviist. Paa den anden Side erkjender Underretsdommeren i denne Anmærkning, ligesom ogsaa er Tilfældet, at det kongelige Skjöde for Klepp, betragtet for sig, har afstaaet og afhændet denne Jord med den normale eller almindelige Fangstret, som enhver Jordeiendom har, for sin Grund, og det saameget

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

mere, som der slet ikke omtales Laxefangsten i Ellidaaen, som der i Domspræmisserne (Pg 204) gjöres saa megen Tale af og som regnes Klepps Fangstret til Skade. — Thi netop det, at Skjödet 1817 ikke betinger eller undtager Jordens Laxefangstret til Fordeel for Kongens daværende Fangstret i Ellidaaaen, beviser uigjendriveligt, at Kongen ikke vilde eller havde til Hensigt hverken at forøge Fangstretten i Aaen paa denne Maade eller dermed at indskrænke Jordens normale, som han solgte tilligemed den. —

Det staaer nu tilbage, nöiere at betragte de Beviser, som baade Citanten saa hyppig har fremfört for sig og idelig omtaler i hele Sagsforfölgelsen for Underretten; ogsaa synes det, at i Domspræmisserne er der af alle de fremkomne Beviisligheder i Sagen lagt meest Vægt paa denne: at Laxenots Nedleggelse — om Nedlægning af Torskenot, Flyndernot, Steenbidergarn og Solhundegarn kan her ikke være Tale

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

efter Citantens egen Tilstaaelse, thi til alle dem siger han at Kleppseier- ne har Ret for Jordens Grund og han anseer dem heller ikke i nogen Henseende skadelige for Laxefangsten i Ellidaaaen, — udenfor Kleppsland fordærver Fangsten i Ellidaaaen eller endog ødelegger den". Det er nu rig- tignok indlysende, at den Lax, som indvikles i Net paa dens Netleier, som har Fangst og Fiskerleie nær- mere ved, hvor Fisken gaaer op fra Søen, den kommer aldrig i dens Net, som har Fangst længere inde,

45 og dette kan maaske formindske hans Fangst eller Udbytte noget, men Ingen kan forhindre det eller klage derover, thi „Ingen skal for- byde en Anden Fiskerleie for hans Grund" siger Loven, naar Nettene ere vedlagte indenfor Netleierne paa Søen og der ei er sat Gjerde tvers over Elven, hvis det er en Elv, Fangsten er i, thi det er kun den Slags Tvergjerder for Fiskens Gang, som gjør det umuligt; at den gaae ligesaavel til Fjelds som til Stran-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

den, hvis den vilde gjort det⁷, som Landslovene forbyde og ansee for en strafværdig Krænkelse af dens Fiskeret, som har den höiere oppe; men ikke omendskjöndt han f. Ex. lægger sine Net midt ud i Aaen foran sin Grund, endog ikke om en Anden eier Land op til Aaen paa den modsatte Side eller höiere oppe. – Det Modsatte – at den, som har Fangst höiere oppe eller længere borte fra Söen og Fiskenes Gang op fra Havet, saaledes som her Citanten ligeoverfor Kleppseierne, kunde forbyde den Anden, som har Fiskeri længere nede, at Fangst og alle Nætleier for hans Grund alene af den Grund, at Laxen, som han fanger, ikke kan gaae op paa den Andens Fiskerleier, – det vilde före til at udbryde Fiskeretten for alle Andre undtagen netop for den, som har Fiskeri længst inde eller længst oppe ved Fjeldet, som Enhver dog kan indsee, er reent forkeert og imod al Lov og Ret, og for det Andet vilde Consequentsen

46

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

heraf blive den, at den, som havde Fiskeriet höiere oppe eller höiest oppe, havde en Slags Eiendomsret til Laxen, förend den kommer paa hans Fiskerleier, eller bliver fast i hans Næt. Hvad det angaaer at Underretsdommeren og navnlig Citanten have villet benegte det og lade det understötte deres Forbud, at Appellanterne ikke have beviist, at de, Klepps Eiere eller Beboere, have ikke benyttet Laxefangsten for Klepps Grund för end i Sommer, da svare vi Appellanterne först og fremmest, at uden for denne Grund har til forskjellige Tider baade Laxefangsten og Udlægning af andre Næt været i Brug, som man ogsaa kan slutte sig til af Stiftamtets Erklæring 26. Aug. 1829, og vi behöve slet ikke yderligere at bevise den Slags, thi uagtet omendskjönt Eierne af Jordens Herligheder og Rettigheder for en Tid enten slet ikke eller kun for en Deel eller ringe Deel afbenytter dem, saa giver denne Omstændighed i og for sig ikke Tredjemand nogen yderligere eller

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

större Ret over en anden Mands Jords samme Herligheder hverken til selv at afbenytte dem eller til at formene samme eller en ny Eier at afbenytte dem, som han bedst veed, vil og kan, saalænge han gjör det indenfor de Grændser, som de almindelige Love have sat saavel den Ene som den Anden for Afbenyttelsen af deres Jordeiendommes Rettigheder. –

47

Samtidig med at jeg, hvis der ikke findes Grund til at dömme Underretsdommen ugyldig ex officio, fastholder min Hovedpaastand No 1, er min ydmyge

Subsidiære Paastand

1° At Underretsdommen bliver dömt ugyldig og ligeledes Forbudet 16. Juni 1862.

2° At Indstævnte, Kjöbmand H. Th. A. Thomsen idömmes at betale Appellanterne hver for sig Skadeserstatning og Sagsomkostning overeensstemmende med Hovedpaastanden No 1 & 2 og Under-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

retsdommeren efter № 3.

Indlader jeg saa Sagen til Dom med Reservation af videre Forsvar, hvis fornödent gjöres. –

Reykjavik d. 2. Marts 1863.

Med Ærbödighed
Jón Gudmundsson

Til
den kongelige Overret i Island.

Fremlagt i den kongel. Overret i Island 2. Marts 1863.

B. Sveinsson.

For Indstevnte mödte Organist P. Gudjohnsen og fremlagde № 4 Fuldmagt fra 25de Aug. f. A. tilligemed Authorisation af Stiftamtet 19. f. M. saalydende:

№ 4.

Ligesom jeg har befuldmægtiget Herr Organist P. Gudjohnsen til for Underretten paa mine Vegne at före den af mig mod Kjöbmand John Ritchie & Sön af Peterhead i Skotland angaaende hans Laxefiskeri med Garn i Revieret indenfor Mundingen af Ellidaaa eller indenfor Gelgjutange og Arbæjarhöfdi anlagte og nu for Kjósar- og Gullbringu-Syssels Herredsret verserende Sag, saaledes gives

48

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ham herved uindskrænket Fuldmagt til, under min Fraværelse i Danmark i den tilstundende Vinter, at foretage Alt, hvad der udfordres til dens videre Fremme, deriblandt ogsaa efter dertil erhvervet Samtykke af Herr Landsoverretsprocurator Melsted i fornödent Fald at forfölge Sagen videre ved den Kongelige islandske Landsoverret, eller til for samme Ret paa mine Vegne at möde som Indstævnet, og tage Sögsmaal efter Omstændighederne, og skal Alt, hvad bemeldte Organist Gudjohnsen i denne Henseende gjör og foretager være at ansee som af mig selv gjort og foretaget. —

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl.

Reykjavik d. 25. Aug. 1862

H. Th. A. Thomsen.

(L. S.)

Overeensstemmende med ovenskrevne Fuldmagt og da Hr. Procurator Melsted har frafaldet at före Sagen, hvis den skulde komme for Landsoverretten, paa Kjöbmand Thomsens Vegne, authoriseres herved Organist P. Gudjohnsen til i ovenforundonte Sag for Kjöbmand Thomsen at procedere.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

73

49

ved Landsoverretten, hvorhen Sagen nu er paastevnet til næstkommende 2. Marts.

Islands Stiftamthus d. 19. Febr. 1863

Th. Jónassen

Fremlagt i den kgl. Overret i Island 2. Marts 1863

B. Sveinsson.

tilligemed paategnet No. 5. Fuldmagt dat. 18. f. M. med Authorisation af 19. f. M. saalydende:

No. 5.

Da jeg er indstevnet for Landsoverretten til at stande til Rette for min Dom i Sagen, som i sin Tid er anlagt af Kjöbmand A. Thomsen i Reykjavik imod Kjöbmand John Ritchie & Sön fra Peterhead i Skotland i Anledning af sidstnævntes Laxefangst for Jorden Klepps Grund i Seltjarnarneshrepp, i hvilken Sag Dom er falden d. 29. Nov. f. A., giver jeg herved Organist Gudjohnsen Fuldmagt til at möde paa mine Vegne ved Landsoverretten og der svare for min Dom, som om det var mig selv, samt fordre Salair for den Uleilighed, som mig ved den ovennævnte Stevning saaledes er forvoldet.

p. t. Reykjavik d. 18 Febr. 1863.

Clausen.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Overeensstemmende med ovenstaaende Fuldmagt authoriseres herved Organist P. Gudjohnsen til at möde for Landsoverretten og der at svare for Hr Sysselmand Clausen i den her ovenfor omtalte Sag.—

Islands Stiftamthuus d. 19. Febr. 1863

Th. Jónassen

/L.S./

50 Fremlagt i den kongelige Overret 2. Marts 1863

B. Sveinsson

forlangte Sagens Documenter sig udlaante og 14 Dages Frist, idet han tillige forlangte protocolleret, at han ogsaa möde for Procurator P. Melsted, forsaavidt som han var stævnet til at staae til Rette.

Fristen bleo tilstaaet og Documenterne udlaante.

Retten hævet.

Th. Jónassen. Jon Pjetursson. B Sveinsson

Aar 1863 Mandagen d. 16 Marts blev den kongelige Overret sat og holdt af de tilforordnede Dommere, men under Justitiarii Jónassens Forfald tog Sæde i Retten Justitsraad O. M. Stephensen overeensstemmende med Authorisation af 5. d. M. sub № 6.

51 Blev da foretagen:

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Sagen No 10/1863. Kjöbmand Ritchie & Sön og de fælleds Eiere af Laugarnes og Klepp

contra

Kjöbmand H. Th. A. Thomsen.

For Fredsretten mödte Organist P. Gudjohnsen, tilbageleverede Documenterne og fremlagde No 7 Forsvar fra idag, hvortil han henholdt, saalydende:

No 7.

i Sagen Kjöbmand Ritchie & Sön i Peterhead i Skotland og de fælleds Eiere af Laugarnes og Klepp

contra

Eieren af Laxefangsten i Ellidaaaden, Kjöbmand H. Th. A. Thomsen.

Da jeg d. 2. d. M. modtog Sagens Documenter i den kongelige Overret, kunde jeg ikke tænke mig Andet end, at Citanten var tilstrækkelig bemyndiget af Kjöbmand John Ritchie & Sön til at stævne eller appellere Sagen for denne Ret og före den for ham, men da jeg begyndte at efterseê de fremlagte Documenter, fandt

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

jeg Intet, der kunde have givet Citanten, Procurator Hr. Jón Gudmundsson Adkomst eller Beműndigelse til, at betjendtgjöre omtalte Kjöbmands Villie om, hvorvidt han vilde acquiescere ved Underretsdommen eller appellere den. Jeg anseer det saameget nödvendigere, at her var fremkommet en tydelig Fuldmagt fra Kjöbmand Ritchie, til at appellere Underretsdommen for hans Vedkommende, som denne Dom gjör ham selv hverken fra eller til, og efter det Udfald, Sagen fik, staaer han aldeles udenfor Sagen med min Mandant, og kun til Kleppseierne har han at henvende sig om Skadeserstatning. Men hvis det nu gik saaledes, at der paa min Side blev udtagen Contrastævning til Erlæggelse af Sagsomkostninger og Underretsdommen blev stadfæstet af den Kongelige Overret, og min Mandant tildömt ~~at betale~~ Sagsomkostninger af Modparten, mener jeg det er tydeligt, at Modparten maa have Ritchies Fuldmagt, for at en slig Dom kan være gjældende for ham, eller paa den anden Side at Sagen for Kjöbmand Ritchies Vedkommende maa afvises.

52

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Efter min Mening kunde det blive en
forbundet med Ansvar
ansvarsfuld Sag) for den kongelige Ret,
at dömme den Mand, som ikke kan
kjende Underretsdommen i denne Sag, da
det sidste Skib afgik herfra 2 Dage för
Dommen faldt, og endnu mindre paa
nogen Maade har givet eller kunnet
give sin Villie tilkjende i den Sag, og
desto större Forsigtighed synes jeg dette
udkræver, som han hidtil Intet har
tabt, men maaske senere under Sagens
tabe
Procedure kan komme til at lide Tab;
de Andre derimod, som kalde sig Inter-
venientes, kunne anseés for i ethvert
Tilfælde at vinde ved at have ham
med i Sagen, og denne deres übenyn-
digede Appellation er ikke at ansee
for Andet end et dristigt coup de main
fra deres Side, for at binde ham saa
fast som muligt til dem, og saa
længe som muligt forhindre ham fra
at ~~for~~søge dem ~~for~~ til den Skadeserstat-
ning, som han kan fordre af dem for
Pudset, man spillte ham ved Leiecon-
tracten 18d. Marts f. A. — Og da der
nu, som jeg har bemærket, ingen Fuld-
magt er fremlagt fra Kjöbmand Rit-

53

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

chie til den foreliggende Appellation, og en saadan Fuldmagt ei heller kan findes i Retsacten Act. pg 16–17, maa jeg gjöre Paastand paa:

at Sagen for Kjöbmand John Ritchie & Söns Vedkommende ~~bliver at~~ afvises fra den Kongelige Overret. —

Modparten gaaer i sit Indlæg ud fra, at Forbudet ikke kan nedlægges, medmindre Requirenten har gyldig Sag imod den, hvem Forbudet gaaer ud over, men en saadan aabenbar gyldig Grund mener han at min Mandant ikke har havt. Dette er et nyt Moment, som jeg troer ikke er fremkommet under Sagens Procedure for Underretten og vistnok ikke paa samme Maade, som her er skeet; den Indvending kunde heller ikke gjört gjöres her, da det for Underretten er oplyst, at Ellidaaaens Eier ikke fiskede meer end 1 Lax at den Tid, Garnene ~~Nøttene~~ laae udenfor Klepps Grund, og at der dog fiskedes Noget i disse Nöt, ligesom der nu af Appellanterne er tilstaaet, at Laxefangsten i disse Nöt har lovet et godt Udbytte. Dette var en saa aabenbar gyldig Grund, at Alle

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

54

med Undtagelse af Modparten ville finde, at det var fuldkommen Opfordring og Grund for min Mandant til ved Lovenes Hjelp at forsvare sig mod det totale Eiendomsskab, som heraf resulterede for ham; denne Opfordring og Grund var saameget större, som det var klart, at Forbudet ikke kom i Collision med nogen af de Rettigheder, Klepps Eier tidligere havde nydt, men tvertimod sigtede til at beskytte Statum quo ante i Forholdet mellem Ellidaaaens og Klepps Eier; og naar Modparten siger, at Klepps Eiere have været i fortsat Afbenyttelse af de Rettigheder, som de havde Hævd paa, da er dette saa langt fra at Sandhed, naar der tales om Laxefangsten, at det er forbausende, at Modparten skal have Dristighed til at byde den kongelige Ret en saa übegründet Snak (Tale). Forbudet maatte efter Sagens Natur strække sig til Alle, da det maa ansees for oplyst og anerkjendt, at Ingen har i langsommelig Hævdstid havt nogen Laxefangst for Klepps Grund, og derfor havde Alle ligelidt Adkomst til at optage den ~~som~~ til ~~Præjudice~~ op Præjudice for Ellida-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

aaens Eier. Jeg anseer dette for saa tydeligt og naturligt, at det paa ingen Maade kan modsiges; derimod troer jeg ikke Modparten kommer langt eller vinder Noget af Betydenhed ved, at Forbudet fra min Mandants Side blot blev forfulgt (fremmet) mod Kjöbmand Ritchie. Thi det var let at vide, at han ikke kunde tiltale (klage) nogen Anden end netop den, som var begyndt med Uddvelsen af (at aftenglte) Fangsten; men Klepps Eierne have selv sörget for, at Forbudet ogsaa blev nedlagt imod dem, baade ved selv at begynde at fiske, efter at Forbudet var forkyndt for Ritchie, og ligeledes ved at fremtræde som Interveni-enter i Sagen. Efter min Mening er det ikke vanskeligt at forstaae, at Ingen saa let vil finde paa at (kan) lægge Laxegarn (Laxeledt) ud fra Klepps Land uden med Eiernes Tilladelse, men da er det ogsaa klart, at Forbudet maa gjelde Een og Hver igjennem dem, saa at det er en meget illusorisk Tröst for Modparten, hvis han troer, at Forbudet for den Sags Skyld vil blive gjort ugyldigt. Naar Modparten paastaaer, at Forbudet ikke er

55

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

forkyndt Kleppseierne paa lovlig Maade, da er dette ~~(ikke)~~ ligefrem usandt, thi det blev quam maxime legaliter forkyndt paa Jorden Klepps Værnething 28 Juni f. A. – Og da Kleppseierne maae ansees at have været pligtige til at give Møde paa dette almindelige Mandtals- og Skatlething for at svare for deres Grund, saa er det Modpartens Assertum, at Forbudet ikke har været dem forkyndt, aldeles ubegrundet; i ethvert Tilfælde blev det dem forkyndt ved Politiforretningen 15. Juli. Citanten for Underretten havde ingen Grund til fra Begyndelsen af at rette Forbudet imod Kleppseierne, thi han var slet ikke pligtig at vide, at de stode i noget Forhold til Kjöbmand Ritchie, men saa snart han bragte i Erfaring at det var Tilfældet, og Kleppseierne havde erklæret, at de fiskede i deres eget Noon, blev Forbudet gjentaget imod dem 15 Juli. – Forbudet er saaledes blevet gjældende for En og Hver igjennem Kleppseierne, og dertil behøvedes ingen yderligere Stævning; men den almindelige Stævning, som Modparten omtaler, begrundet paa Kon-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

gelig Bevilling, er upaatvivlelig en
eller anden ny Viisdom, thi nogen
saadan Bevilling har aldrig existeret
her i Landet, saa vidt mig bekjendt ~~jeg veed af~~. Naar
Modparten siger, at Underretsdommeren
ganske har misforstaaet dette ved
56 Politiforretningen 15. Juli, troer jeg ik-
ke ~~det~~ er Tilfældet, men derimod at
Modparten har en anden og urigtigere
Anskuelse af Forbudets Forkyndelse
for Mandtalsthingretten 28. Juni end
Underretsdommeren; men maaske Po-
litidommeren havde gjort rettere ~~bedre~~ i
at drage Kleppseierne til Ansvar
under ~~i~~ en offentlig Politisag for deres Over-
trædelse af det forkyndte Forbud, end
at lade Forbudet gjentage imod dem
15 Juli, hvorfor ~~ogsaa~~ Modparten og-
saa mindst burde beklage sig her-
over. Jeg har i denne Sag hele Ti-
den været af den Mening, at si-
den Kjöbmand Ritchie & Sön var
Ihændehaver af Kleppseiernes formeen-
te Fiskeretligheder, saa maatte det
ham forkyndte Forbud ogsaa gjelde
dem, og den over ham angaaende
disse Retligheder afsagte Dom og=

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

83

saa vedkomme dem, saa at hverken Citanten for Underretten havde nödig at adcitere dem eller de at komme med deres Intervenient-Stævning, thi han var i ethvert Tilfælde deres Stedfortræder med Hensyn til Rettighederne. Men sætter man nu det Tilfælde, at Forbudet ikke var blevet justificeret med Dommen, da maatte denne Dom gjælde for Nedlæggeren af Forbudet ikke alene ligeoverfor Ritchie og Kleppseierne, men ogsaa overfor alle de Andre, til hvem (som) Kleppseierne i hele den kommende Tid maaske kunde bort-leie Fiskeretten; men er dette rigtigt, som jeg haaber Modparten maa indrömme, saa er ogsaa enhver Adcitation og Intervention i Sagen aldeles unödig og irrelevant (uden Udbytte), thi det Samme maa ogsaa gjælde „omvendt", og jeg kan ikke see Andet i disse Modpartens Omsvöb, end et Forsög til at gjöre Sagen indviklet, som dog i sig selv er simpel og ligefrem, og under alle Omstændigheder er her kun Tale om et Form-Spörgsmaal, som ikke har nogen

57

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Indflydelse paa Sagens Realitet.
Hvad det angaaer, at Modparten vil deducere Nödvendigheden af at adcitere Kleppseierne i Sagen derfra, at Fiskeretten for Laugarnes- og Klepps Grund indtil Kirkjusand under Eet har været udleiet til Ritchie, uden at Grandseskjel imellem disse Jorder have været fremhævede i Leiecontracten, da er det en aldeles betydningslös Skingrund; Forbudet og Dommen i Sagen nævne tydeligen Klepps Grund, og dette er i sig selv et saa bestemt Udtryk, at det ikke trænger til nærmere Forklaring. Eierne selv kjende disse Grandser, og maa bære Ansvaret for, om de vil handle hvad der ~~imod~~ det, som er eller bliver dömt i Sagen, men for Citanten for Underretten var og er endnu dette Moment aldeles uden Betydning, skjöndt han naturligviis vil have et vaagent Öie med, om Klepps Grund for Fremtiden bliver afbenyttet til den forbudte Fangst. Om Modparten nu maaske heraf vil drage den Slutning, at her tales om en Grande-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

58

setrætte, saa har han dog selv i Sagens Begyndelse indrømmet, at det ikke var Tilfældet, idet han fik Rettens Kjendelse om Afviisning af min Vidnestevning, fordi jeg, som tænkte mig at Sagen skulde behandles som Eiendomstrætte, kun havde udtaget Tentestevning til Vidnerne. Men da jeg af Modpartens Exeption og Rettens Kjendelse saa, at Ingen af dem ansaa Sagen af den Beskaffenhed, at Tentestevning passede her, det vil sige, at her ikke ~~f~~handledes om en Eiendomstrætte, maatte jeg forandre min oprindelige Beslutning, her kunde saaledes ikke være Spørgsmaal om Aastedsforretning, Situationskort og Meddomsmænd, og dog har Modparten i Eet væk gjentaget dette, uagtet sin ovenfor omtalte Exeption. Da nu hans Procedure, som jeg har paapeget, i denne Henseende har været saa inconsequent, maa jeg paa det Bestemteste modsige alle hans her~~til~~hen hørende Paastande og Asserta, ligesom det ogsaa i sig selv er klart, at her

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ikke er Tale om nogen Grundseskjel,
men kun om Laxefangstrettigheder for
Klepps Land, som Eierne jo maae kjen-
de til Punkt og Prikke [; men nu er det
forsilde, at Modparten forlanger Sligt,
og har været det ligefra han d. 5.
August (act. pg. 60) (gjorde excepperede Indsigelse) imod
~~det~~ af mig givne Varsel (Loonefrist) og fik det dømt ugyl-
digt. ~~før~~ ved Underrettens Kjendelse, ~~som~~ hvad han dog nu
vil gjøre gjeldende. Det er ~~reen~~ ligefrem fundt
~~ud~~, hvad jeg har sagt (act. pg 28), at
Indstevnte ikke havde ~~fremlagt~~ ~~til~~ paaberaabt no-
gen Adkomst for sin Fangst, thi
om han ogsaa skriftlig har givet ~~det~~ saadant
~~tilkjende~~ i sit ~~Brev~~ Skrivelse til Forligelses-
commissionen, saa var det alligevel (ik-
ke blevet ubebeviist), at han ~~havde~~ besad no-
gen ~~Slags~~ saadan Adkomst, da den ikke blev
~~fremlagt~~ produceret for Forligelsescommissionen,
eftersom han der hverken mødte selv eller
lod møde for sig. Skjøndt Citanten
dengang troede at vide, at Kjøbmand
Ritchie havde en eller anden Hjemmel
for sit Fiskeri, saa var det dog ik-
ke saaledes oplyst endnu, at han kun-
de ~~sige~~ vide det med Bestemthed og
endnu ~~mindre~~ derpaa begrunde nogen Lov-

[med Hensyn til den Hvad og Hvor

59

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Sogsmaal
ning) alene paa sin Anmodning derom.
Jeg skal ikke (give) udlade mig (af med) paa at
gjøre Modparten Følgeskab eller indøde
gaae hans mange Ord om det Korts
Skjæbne, som nu følger med Sagen;
det optoges kun for at vise Under-
retten og den ørede kongelige Ret,
hvor ~~Nettene~~ Garnene for Klepps Land vare
udlagte, for at man deraf kunde
slutte, hvor farligt og ødelæggende
det Fiskeri var for Laxefangsten i
Ellidaaaen, og da det efter af (Citan-
ten) Indstævnte for Underretten er indrømmet,
at ~~Nettene~~ Garnene have ligget for Klepps
og ingen anden Jords Land, saa
har jeg i Sandhed ondt ved at for-
staae, hvorledes man her havde no-
gen „Grandskning" nødig eller at op-
tage Kort og domme med Med-
domsmænd efter N. L. 1–16, medmin-
dre Modparten ligefrem vil nægte,
at Kleppseierne eie denne Jords
Land ud fra Gelgjutange; men
det vilde være ligesaa urimeligt,
som at ville gjøre til Gjenstand
for Trætte en Plads, som saa
efter er bleven anerkjendt. Siden

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

60

Tinglysnings~~feisten~~ varselet blev udglet d. 5te August f. A., troede jeg ikke at behöve at faae anden ~~Anerkjendelse~~ Indrömmelse af Modparten end om, hvor Netterne havde været udlagte for Klepps Land og ud fra samme. Men da han ikke har benægtet, at det sydligste laa 30-40 Favne ud for Gelgjutange, et andet nordenfor dette ved Klepps Hjemmemarksgjerde, og det 3die langt imod Nord ved det saakaldte „Klepps-skaps", maa dette ansees for beviist, og Mere behöver der ikke i denne Sag; ved Kortet og Besigtigelsen ~~af det~~ deraf og de anförte Stedsnavne er det constateret, saa at Retterne ikke kunne være i nogen Tvivl om, at de anförte Steder ere rigtig afsatte paa Kortet eller at Afstandene imellem dem ere rigtige, hvilket Modparten nu ogsaa indrömmer i sit Indlæg pg. 14, idet han med det Samme endnu fremhæver, at det ikke ~~har~~ indeholder Grændseskjellet mellem Klepp og Laugarnes, hvorfor jeg endnu engang nödes til at sige ham, at det slet ikke er min

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Mandants magtpaaliggende for Öieblikket at oplyse disse Grændser, men derimod risquere Kleppseierne, hvem de ere saa fuldkommen bekjendte, meest ved med fuldt Overlæg at handle imod det Forbud, som ved Dom er justificeret. Alt hvad Modparten siger om Sagens Formalia paa ikke mindre end 6 Ark eller 24 Sider af sit Indlægs 36 (No 3) er intet Andet end Formvæv, som slet ikke vedkommer Sagen af den simple Grund, jeg ovenfor anförte, at det er langt fra at have Noget at gjöre med nogen ~~Fiske~~Grændsetrætte fra min Mandants Side, og jeg troer at Modparten ligeoverfor disse mange Ord kun er lidet beföiet, til at beskylde mig for, at jeg har villet forviklet Sagen i en knude af ~~med~~ Formspörgsmaal og Krinkelkroge fra den ene Domstol til den anden, da det langt fra var min Hensigt at trække det længer ud end nödvendigt var, for at Retterne kunde forlade sig paa Kortet og deraf faae klart Begreb om det Fiskeri, som ifjor Sommer

61

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

skulde [været udøvet] (sættes i Gang) af Kjøbmand Ritchie og Kleppseierne.

Modpartens Opfattelse er aldeles feil, med Hensyn til at Underdommeren skulde have tillagt ham de Ord i Domspræmisserne pg 203, at han har anseet Aastedsforretning nødvendig for at constatere, hvor Ritchies eller Kleppseiernes Nøt have ligget; men derimod har Dommeren tillagt ham de Ord, at Sagen med Hensyn til Landsbeskaffenhed og Beliggenhed ikke var tilstrækkelig oplyst, og ikke³ kan² jeg¹ ~~see Andet~~ [Grunden [illegible]] end at dette er rigtig forstaaet (intelligo: hans Paastand om Forbudets Localgrændse), endskjøndt det maaske kunde have været tydeligere og klarere fremsat; men han seer ingen Grund til at tage Hensyn til denne Paastand, fordi det er ~~anerkjendt~~ [indrømmet] at Nøttene have været ~~nedlagte~~ [udlagte] for Klepps Grund. Dette er ogsaa aldeles overeensstemmende med Dommerens Opfattelse af Kleppseiernes Forhold til Kongens tidligere Leiere af

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

62

Laxefangsten i Ellidaaaen, men de Ord; „at Kortet har været fremlagt, for at „oplyse, hvor Ritchies Net have været „udlagte", ere øiensynlig Dommerens egen Bemærkning, idet han siger: „som er blevet fremlagt" etc etc. Havde han tillagt Modparten disse Ord, saa havde der i Domspræmisserne maattet staae: „som er blevet fremlagt„ for at etc". Jeg kan ikke ansee Sligt for Andet end forsætlig Misforstaaelse fra Modpartens Side, siden han er saa fattig paa enhver grammaticalsk Grund. Dommeren har udtrykt sig ganske rigtigt, naar han bruger en indirecte Sætning i Begyndelsen for den Sætning, som han anfører som Modpartens Ord, men vender pludselig tilbage til en directe Sætning med Relativsætningen, hvor hans egne Ord begynde. — Desværre er der nok flere Puncter i denne Sag, som Modparten ikke forstaaer, men det er dog temmelig dristigt, at tillade sig at sige: at Dommeren her har lavet og opdigtet Grunde til at gjendrive hans Paastand om Afviisning, hvor-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

for jeg ogsaa maa gjöre Paastand paa,
at disse hans Udladelser blive mor-
tificerede og dömt Döde og magteslöse, og
Modparten for dem idömt en passen-
de Mulct.–

Det er ingen Misforstaaelse fra Underdommerens Side, at han negter at dömme Sagen med Meddomsmænd, thi det fremgaaer af hans Kjendelse 5. August, som Modparten ikke har appelleret, at han fra först af ikke ansaa Sagen af den Beskaffenhed, at han behøvede at forholde sig saaledes dermed, og Acten selv viser ogsaa tilstrækkelig, at her ikke er Tale om Eiendoms- eller Grændse Trætte, ligesaa lidt har han misforstaaet mine Forsög til at lade Kortet indrette

63 saaledes, at det kunde give Domstolene et klart og rigtigt Begreb om, at alle Gjerdene vare blevne udlagte for Klepps Grund, og da dette var stadfæstet med 2 Besigtigelser, fandt hverken Underdommeren eller jeg at her behøvedes Mere, thi Kortet maatte da, foruden

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

de moralske og videnskabelige Grunde, hvortil det støtter sig, anseer for rigtigt omendskjøndt Modparten aldrig vilde anerkjende det, siden han ikke gjorde (specielt) Indsigelse mod noget Navn af de Steds ~~af dem~~ som deri findes ~~derpaa~~; men heri ligger der ingen Indrømmelse hverken fra Underdommerens eller min Side af, at Sagen maatte behandles efter N. L. 1-16. Den eneste ~~Anerkjendelse~~ Indrømmelse heraf fra min Side er den hidtundvunte Vidnestævning med Femte~~frist~~ Varsel; men med sin Exception imod den har Modparten viist, hvor alvorligt han har meent og mener det med den Behandling af Sagen, som han nu saa bestemt gjør Paastand paa.

Modparten taler saa ~~ofte~~ meget om Forbudet 10. Juni, at han varierer dette Thema flere Steder i sit Indlæg, men ender dog stadig med ~~at~~ Den Udsættelse paa det, at det gaaer ud over Alle. Jeg skal her een Gang for alle tillade mig at anmærke, at Forbudet først og fremmest maatte vedrøre Ritchie, som den, der

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

da factisk var begyndt at fiske; Andre vedkommer det kun monitorisk som en Slags Fredlysning af Laxefangsten i Ellidaaaen; saaledes er det ogsaa blevet forkyndt og vedlagt paa vedkommende Mandtalsthing 28 Juni; paa anden Maade kunde det heller ikke vedröre Andre, som endnu ikke vare begyndte at fiske. Det kunde derfor ikke ansees for Andet end en fuldkommen Opfordring for Andre til at tage sig i Agt for Laxefangst for Klepps Grund, indtil det ved Proceduren mod Ritchie var afgjort, hvad Udfald Forbudet fik, og denne Betragtning ligger naturligviis til Grund for Politiforretningen 15. Juli f. A. – Dette monitoriske Forbud maatte ligesaavel gjelde (Laugarnes og) Kleppseierne som alle Andre, da det var deres formeente Fiskeret, som Ritchie havde under Hænder, og des Domsresultat, som Forbudet fik for ham som deres „Stedfortræder", maatte blive bindende for dem og derfor naturlig-

64

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

viis for alle Uvedkommende. Naar Modparten siger, at Ritchie ikke har kunnet eller maattet indgaae Forlig angaaende Forbudet, da jo ~~har han~~ dog dette kommelig tvivlsomt ~~ingen sikker Fod at staae paa der~~), thi i ethvert Tilfælde kunde Ritchie dog gjøre det for ~~sit~~ eget Vedkommende ~~Part~~. Men det var en anden Sag, at Vedkommende ikke har fundet det raadeligt for dem selv, at tillade ham indgaae Forlig desangaaende, men derimod bedre at tage ham paa deres Arme og føre Sagen for ham, da netop denne Adfærd for en Tid kunde befriet dem for, at Ritchie vendte sig mod dem med Skadeserstatningssøgsmaal for det Puds, som de havde spillet ham; hvorvidt de da havde kunnet indgaae Forlig med ham efter det Loosted, som Modparten paaberaaber ~~vidner~~ til N. L. 1-3-29, skal jeg ikke kunne sige Noget om, men derimod mener jeg, at det havde været uden Fare for Ritchie, at indgaae Forlig med Citanten des efter ~~det~~ og, selvfølgelig ifølge L. t. B. XXVIII (kan nu slet ikke betvivles).

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

65

Modparten gjör sig netop skyldig i Misforstaaelse, naar han siger, at Dommeren för og senere har indrömmet, at med Sagen burde forholdes efter N. L. 1-16. Underdommerens förste Anskuelse og eneste Tilkjendegivelse i denne Retning foruden selve Dommens er Kjendelsen om ~~Domsfristen~~ Varselet i min Vidnestævning, og denne Kjendelse modsiger dette Modpartens Assertum saa tydeligt som det er muligt. ~~Efter det~~ Senere fik Dommeren ikke under Sagens Procedure Leilighed til at give sin Mening tilkjende om dette Moment för end med den endelige Dom. At han tilstod Frist til saaledes at faae Kortet constateret, at det kunde blive en paalidelig Veiledning for Domstolene, viser ikke Andet end hvad Dommeren selv har bemærket i Dommen pag 213 i hans tidligere anförte af Modparten incriminerede Ord, og det er saa langt fra, at dette indeholder nogen Indrömmelse fra hans Side i den Retning, som Modparten

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

97

vil have, at det meget mere bestemt modsiger Sligt, naar han med rene Ord siger, at Hensigten med Kortet har været den, at Retten ved Hjelp deraf kan gjöre sig en klar Forestilling om, hvor Ritchies Nøt havde ligget, men ikke at oplyse Grændseskjel eller Andet des-lige.

Jeg skal ikke udbrede mig videre herover, thi jeg anseer det ikke nödvendigt, men til Slutning blot fremhæve, at siden her kun blev klaget over, at Ritchies Nøt havde ligget for Klepps Land, kunde her ikke blive Spörgsmaal om saadanne Formalia, som fölge af ~~Jorde~~ Grændse Trætter, og da det senere oplystes, at Ritchie fiskede i Kleppseiernes Navn,

66

(d.v.s. efter deres) Fuldmagt og Adkomst, fulgte det af sig selv, at hans Adkomst stod og faldt med deres Ret og omvendt deres Ret med hans Adkomst, saa at samme Dom maa og maatte gjælde for ~~Creditor~~ Eieren og Leieren ligesom ogsaa for enhver Tredjemand. Og da jeg saaledes maa ansee Sa-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

gen retteligt anlagt og behandlet, maa
jeg gjøre Indsigelse imod alle det ~~Lov-~~
Ordsqualdes ~~forlængelser~~, Forviklinger, Modsigelser
og Misforstaaelser, som Modparten
har sammenblandet herom paa 20 Sider
af sit Indlæg, og gjøre Paastand
paa, at der ikke bliver taget Hen-
syn dertil. – Da Underdommeren paa sam-
me Maade som jeg har betragtet For-
holdet mellem Ritchie og Kleppseierne,
~~(som jeg her har tilkjendegivet)~~, var
det ogsaa naturligt, at Politiforretnin-
gen 15. Juli var den mildeste Adfærd,
som han kunde anvende mod Klepps-
eierne, naar de viiste Gjenstridighed
mod Forbudet mod deres Fiskeri,
som var blevet dem lovligen forkyndt
paa Eiendommens Værnething; derfor
finder jeg, at Kleppseierne have saa
meget mindre Grund til, at komme
med den Paastand, som her er
gjort paa deres Vegne, at Politirets-
kjendelsen "som ulovskikket frafaldes",
som det er let begribeligt, at Over-
trædelsen af dette her omtalte Forbud
ved Fogeden burde have paadraget
dem offentlig Tiltale for at see dem

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

67

mulcterede eller straffede efter Omstændighederne. Men jeg maa hertil föie, at de Ord og den Paastand, som jeg nu ret nyt understregede, ere saa fornærmelige for Underdommeren, at jeg maa fordre dem mortificerede i Forening med det tidligere Anförte og passende Hensyn taget dertil i den Mulct, som han ventelig vil blive idömt formedelst de foran udvorte Injurier.

Hvad Underretsactens Extradition angaaer, er der overeensstemmende med Overretsdommen fundet Adskilligt at udsætte derpaa. For det Förste, at den ikke er üdstedet saa hurtigt som N. L. 1-8-9 forordner; herved maa jeg bemærke, at det ikke kan være Meningen i Loostedet, at enhver Act, hvor stor den end er, og hvorledes end Omstændighederne ere, skal være parat inden 1 Maaned, og desuden maa man lægge Mærke til, at Loostedet ikke paalægger Dommeren noget Ansvar for, om Acten ikke er færdig eller üdskreven inden den fastsatte ~~Ter~~ Frist ~~min~~, men derimod hvis han (Dommeren) beholder den en Maaned længer for Parten,

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

efterat den er færdig. Endvidere maa bemærkes, at Underdommeren in casu har et ~~(anskeligt)~~ besværligt Embede; Hverdagens Sysler give ham nok at bestille, og det er aldeles overeensstemmende med Sandheden ~~at sige~~ at han ikke forsömmer sine Embedsforretninger, og desuden kan han, — omend Embedet med Hensyn til Indtægterne kunde, hvad det nu ikke kan, holde en fast Skriver — ikke have Nogen til Skriver uden Een, som har lovet og solgt sin Dag til Andre; dette er notorisk og den kongelige Overret fuldkommen bekjendt ligesom ogsaa Modparten. Men naar Modparten beskylder Dommeren for at foraarsage, at Sagen kommer saa seent til Landsoverretten, at den ikke bliver færdig derfra för hele Laxefangsttiden er forbi for i Sommer, saa er denne Beskyldning ikke alene übegrundet, men ogsaa latterlig, og skal jeg i en Fart opgjöre det Regnestykke at indtil Laxefangsten begynder i Sommer circa medio Juni kunne Sagens Parter tage tilorde 3 Gange hver med 14 Dages Frist hver Gang:

68

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

fra idag restere af Marts - - - 15 Dag
hele April, Marts (sic) og Juni 15 - - - 76 Do
91 Dage

divideres dette Dagetal med 14, faae vi 3 Indlæg for hver og dog 1 Uge tilovers, som jeg regner for Paaskeugen; men jeg siger for min Deel, at jeg er fornöiet med Halvdelen af den Tid, jeg har regnet for mig, og Modparten burde heller ikke lade sig det være saa magtpaaliggende, at lade saadant et 9 Arks dyt skinne igjen for den kongelige Ret, som det her er fremkommet, at han ikke vilde indvove Noget af sine 6 Uger for at faae Sagen fremskyndet, og det maa blive hans Sag, om Sagen ikke kan blive paadömt til den Tid, Laxefiskeriet pleier at begynde. –

Dernæst har han at udsætte paa, at Fogedforretningen 10. Juni f.A., Vidneförelsen 22. August, Besigtigelsesforretningen paa Klepps Land 7. Oct. ere komne ind i Acten 2 Gange, nemlig först som „Retsforhandlinger" ud af Thingbogen og siden som for

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Retten fremlagte Documenter, hvilket jeg mener er fuldkommen rigtigt formaliter, naar Modparten, som han naturligviis har gjort, forlangte Domsact *in forma*. Kan Modparten derimod bevise, at han, da han bad om Acten, har frabedet sig enten det af Thingbogen, som senere havde været fremlagt som Retsdocumenter, eller disse selv indførte i Acten, saa kunde han maaske med en ~~eller~~ ~~anden~~ vis Grund gjort Paastand paa at faae 84 Sk. tilbage af Betalingen for Acten, men da han mangler ethvert Beviis herfor, saa maa han finde sig i det, som er Ordinarium i alle baade civile og criminelle Sager, at Acten indeholder Alt, hvad Thingbogen og de fremlagte Documenter føre med sig. — Jeg har ikke i Sinde at øde ~~mine~~ Ord paa den Beskyldning mod Dommeren, at Acten var behandlet paa en uordentlig og usædvanlig Maade; den kongelige Ret vil selv see, at de fremlagte Documenter ere indførte i Orden efter Indlæggene sub litteris, som de have

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

faaet i Thingbogen, men det er rigtig-
nok sandt, at Indlæggene selv og
nogle andre af Sagens Hoveddocumen-
ter f. Ex. Fuldmagter, Stevninger etc have
ikke erholdt noget Nummer i Acten;
men uagtet dette nu forholder sig
saaledes, er det dog umuligt, at kal-
de Acten uordentlig derfor, thi disse
Documenter ere anførte i den Orden,
~~som~~ hvori de ~~ex~~ ~~kom~~ fremlagte ~~frem~~ i for Retten, og
den Omstændighed, at Documenterne
ikke have erholdt noget Nummer,
kan derfor ikke bevirke eller foraarsa-
ge nogen Feiltagelse eller Misfor-
staaelse for den eller dem, som skul-
le læse og bruge Acten.

70

Da nu Underdommeren
er indstævnet til at stande til Rette
for Beskyldinger, som saaledes ere
grebne ud af Luften, som forhen er viist,
saa haaber jeg, at Retten ikke finder:
Grund til at tage Hensyn til saadanne
Paastande som dem, der ere fremkom-
ne imod Underdommeren i Retsdo-
cumentet № 3 pg 23 & 24 Nº1 og 3, men
tvertimod at tildømme ham for hans
Møde i Kost og Tæring 20 Rd., samt

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

dömme de Ord og den Paastand, som bruges om ham og reises imod ham af Modparten döde og magteslöse og lade Appellanten derfor erlægge en passende Mulct, hvorfor i denne Henseende det bliver min ydmyge Paastand:

1. At Underdommeren maa blive frifunden for Appellantens Hovedpaastand No 3 og denne idömt at betale ham i Kost og Töring 20 Rd.
2. At Appellantens Ord: „at Underdommeren har lavet og opdigtet Grunde til at gjendrive hans Afviisningspaastand", samt det for Underdommeren Fornærmende i Modpartens Hovedpaastand No 1 bliver dömt dödt og magteslöst og Modparten derfor mulcteret efter Lovens Strenghed.

Om Sagens Realitet skal jeg saa meget mindre bruge mange Ord, som jeg i mit Indlæg til Underretten 2. Sept. f. A. tydeligen har klarligen fremhævet Jorden Klepps Beskaffenhed ligeoverfor Laxefangsten i Ellidaaa (Act. pg 74–91). Jeg har nemlig der anført, at Kongen ikke kunde have solgt Laxefangst med Klepp 1817

71

siden han solgte den for en Deel af Klepps Land 1853, da det sidstnævnte Skjöde maa og bör ansees for authentisk Forklaring af det Foregaaende; at baade Kongens Leiere paa Klepp og senere Jordens Eiere factisk have forstaaet deres Forhold ligeoverfor Kongens Leiere af Laxefangsten i Ellidaaaen saaledes, at de ikke havde Adkomst til nogen Laxefangst for Jordens Grund; at de nuværende Eiere af Klepp stiltiende ogsaa have erkjendt dette, idet de, hverken da Skjödet 1853 blev thinglæst eller da de fik deres Skjöde 9. Mai 1857, thinglæst den paafölgende 20. Juni med Anmærkning om, at ingen Fangst for Klepps Grund tilhörte dem, have bragt dette paa Bane paa lovlig Maade; at det ikke er noget Nyt men tvertimod meget Almindeligt her i Landet, at Laxefangsten er (enten for en Deel eller totalt) gaaet tabt for Eiendomme, som den oprindelig har tilhört, uden at man nu for Tiden kan oplyse eller bevise, hvorledes den er gaaet tabt, og at

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

72

de, som ville erholde en saadan Fangst tilbage, de ikke i umindelige Tider har benyttet, fordi en Anden, eller Andre factisk have afbenyttet den ligesaalænge, maa derfor bevise deres bedre Ret eller at den er dem mod Lovene berøvet og ulovligen fortsat; at Kongen har havt fuldkommen Ret til at betinge sig Laxefangsten for sine Jorde ligeoverfor sine Leiere in genere cfr. N. L. 5-1-2 og in specie N. L. 3-14-27 samt at sælge Jordene med Undtagelse af Laxefangsten paa samme Maade som han leiede dem, og at det saaledes maa ansees constateret, at Kleppur 1817 er bleven solgt uden Laxefangstret ganske som om Jorden ikke havde besiddet den i umindelige Tider, medens Kongen selv havde den. For ikke at forlænge Sagen, skal jeg lade mig det være nok, at have ~~henholdt hertil~~ paaberaabt dette, i det sikkre Haab, at den kongelige Ret tager Hensyn til, hvorledes Sagen er procederet for Underretten, naar Dom skal fældes om Underretsdommens Gyldighed eller

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Ugyldighed. –

Forudstaaende argumentatio in realibus sigter netop til at stadfæste Regelen i Begyndelsen af L. L. B. 56, da det Lovsted giver enhver Jord Adkomst til Fiskerleie for sin Grund „saaledes som det tidligere har været". Men her er ogsaa en anden Side af Sagen, som ved förste Blik og naturligviis, hvis Lovbogens citerede Ord ödelades, som Modparten gjör, idetmindste i Tanken synes at modsige Capitlets Begyndelse, men denne Side er, som samme Capitel siger: „Ingen maa fordrive eller ödelægge for en Anden Fangsten, som der tidligere har været". Denne Side af Sagen har jeg ogsaa oplyst saaledes, at det er constateret med Vidneförelsen (Act. pg 118–126) at Kjöbmand Ritchiet nedlagte Net factisk have ödelagt min Mandants Fangst forrige Sommer, og det Samme er bleven oplyst med Document No 1 (Act. pg 127); ligesom dette er beviist

73

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

in Specie under Sagens Procedure for Underretten, saaledes har jeg ogsaa in genere oplyst med Retsdocument H (Act. pg 126–127) at Nedlæggelsen af Nøt og navnlig af Stolpenøt, ligesom dem Ritchie brugte, foran Mundingen af de Elve, hvori der er Fangst, er overordentlig skadelig ja endog ödelæggende for denne Fangst. De Beviser, som jeg har fört for disse 2 Momenter, at Laxefangsten i ümindelige Tider ikke har hört til Klepp, og at Ritchies Nøtnedlæggelse i Sommer har fordærvet Fangsten i Ellidaaa, meener jeg ere tilstrækkelige som Grundlag for Forbudets Stadfæstelse.

Naar Modparten üdlægger det som Stiftamtmand Kriegers Ord i Retsdocumentet F pg 10 & seqv.: at Kleppseierne have stedse maattet og maa endnü afbenytte Fiskeretten for deres Grund udenfor Gelgjutange, og have ogsaa benyttet den upaatalt, da er det deels fordreiet deels ligefrem Usandhed. Tvertimod siger han (Stiftamtmanden) pg 114 i Acten

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

109

, at Kongens Leiere ikke have forbudt dem (Kleppseierne) Fangst i Söen (ɔ: Nord for Arböjarhöfdi og Gelgjutange) netop fordi Kleppur ikke ligger ved Gelgjutange og fordi Ingen har forsögt at fiske paa det Sted (ɔ: for Klepps Grund udenfor Gelgjutange); men heri ligger implicite at Kongens Leiere allerede for lange siden vilde have forbudt Fangsten, hvis den havde fundet Sted, og en indirecte Indrömmelse fra Stiftamtmandens Side af, at et Forbud i det Tilfælde da vilde være paa rette Plads; det vil sige at Stiftamtmand Krieger har været af samme Mening som Landsoverretsdommen 5 Dec. 1859, idet

74

han med rene Ord fremhæver „at Kleppseierne ikke mere nu end för maae drive noget Fiskeri eller gjöre Noget, som kan være af skadelig Indflydelse for Fangsten i Aaen". Jeg vil ikke gjöre mig den Uleilighed at gjendrive den tredobbelte Indrömmelse, som Modparten udleder af Stiftamtmandens för citerede Ord, thi den gjendriver sig

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

selv, da den er begrundet paa Fordreielse og Usandhed, hvilket jeg har viist, og naar Modparten anförer Stiftamtmandens Ord: „Thi de af Conferentsraaden citerede Lovsteder bevise vel den Ret, enhver Jord har til, at fiske for sin Grund", saa er det klart, at han ogsaa misforstaaer disse Ord, thi han har ikke læst det, som fölger derpaa „men ere i dette Tilfælde aldeles uden Nytte". Med andre Ord: Stiftamtmanden tilstaaer ligefrem, at den almindelige Regel ikke kan gjelde for en Undtagelse, som her har fundet Sted.

For Underretten paastod Modparten, at Kleppseiernes Fiskeret udenfor Gelgjutange ved Landsoverretsdommen 5 Dec. 1859 var res judicata (vide Act. pg 138 nederst); men nu, risum teneatis! siger han nederst pg 30 i sit Indlæg, at det er klart, at denne Dom ikke indeholder noget Præjudicat for Fiskeretten udenfor Gelgjutange hverken med eller imod nogen af Parterne. Efter min Mening bliver heraf alene

75

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

tydeligt, hvilket klart Begreb han har dannet sig om sin Stilling som Klepp-sier ligeoverfor Eieren af Laxefangsten i Ellidaaa, og det skulde slet ikke forundre mig, hvilket jeg ogsaa forud har berört, om han nu vilde fralegge sig og sine Kammerater al Andeel og Besiddelse i Klepp, for at gjöre denne Sag til en ~~Fodsk~~ Grøsldæ trætte, men jeg tænker, jeg maa risquere, at paaröde dem Klepp-Jorden. - Den Indrömmelse, som Modparten Tg 30 i sit Indlæg udleder af min Mandants Sagsanlæggelse 1859 er fuldkommen ulogisk ligesom hans nysnævnte Anskuelser af Dommen i Sagen, thi ligesom den Sagsanlæggelse og Procedure udelukkende berörte Optagelsen af Modding indenfor Gelgjutange, saaledes er det ogsaa indlysende, at den allerede, Sagsanlæggelsen og Proceduren, ikke kan indeholde nogen Anerkjendelse af nogen anden Fangst udenfor Gelgjutange. - Hvilken Fortræd har man ikke af en saadan altomfattende Skarpsindighed, som ikke kan holde sig fast ved det

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Gjøre!

Denne samme altomfattende Skarpsindighed træder atter frem, naar Modparten begynder at tale om min Indrømmelse af, at Kleppur har anden Fangst for sin Grund end Laxefangst. Det er dog indlysende, at da Forbudet 10. Juni f. A. netop var motiveret derved, at Ritchie var begyndt at <u>fange Lax</u> for Klepps Grund, saa var det naturligviis denne Fangst, som kunde blive Gjenstand for Omtale. (Jeg maa her benægte, hvad Modparten paadutter mig, at jeg aldrig har nægtet eller har isinde at benægte, <u>hvad Stiftamtsskrivelsen siger</u> o.s.v. Hvor har jeg henviist til Stiftamtsskrivelsen angaaende denne Anerkjendelse? Intetsteds.) Og da der aldrig har været klaget over <u>anden Fangst</u> for Klepps Grund, saa er det i denne Sag irrelevant, om den bliver benægtet eller ei. Men naar Modparten hænger sin Hat paa at Forbudet af 10. Juni f. A. synes at gaae videre end dette, saa maa jeg underrette ham om, at det er fuldkommen tilladeligt

76

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

118

i enhver Procedure at redicere eller nærmere bestemme Stevningens Paastand, og den kan være ligesaa god og gyldig for det. Hertil skal jeg ogsaa bemærke, at i Forhold til Anledningen til Forbudet, kan ved Talemaaden „enhver Fangst" fornuftigviis ikke forstaaes andet, end enhver saadan Fangstmaade, som enten ligefrem gaaer ud paa at dræbe Lax, eller da ogsaa at forhindre dens Gang ind med Klepps Grund op i Ellidaaa, eller forhindrer eller afstrækker den fra at følge denne Retning. Modparten kan derfor ikke profitere Noget ved det, om han, som han lader sig forstaae med, har isinde at drive Laxefiskeri under Paaskud af anden Fangst, saa tki bliver der naturligviis øieblikkelig anlagt Sag paany imod ham, som han da rimeligviis vinder paa samme Maade som denne.

77

Det er ikke saa lidt dristigt af Modparten, naar han til Indlægs Tg 35 siger, at til forskjellige Tider har Laxefiskeri været i Brug for Klepps Grund, som man kan slutte sig til af Stiftamtets Skrivelse 26 August 1829.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Ligesom dette er notorisk Usandhed, saaledes har Modparten heller aldrig tidligere under Sagens Procedure benegtet, at baade Leierne og Eierne af Klepp stedse have opfattet deres Forhold ligeoverfor Laxefangsten i Ellidaaa saaledes, at de ikke havde Adkomst til nogen saadan Fangst for Klepps Grund, og heller ikke, at de factisk ikke have havt nogen Laxefangst der idetmindste siden Hvodstiden för 1749. Han, Modparten, risquerer selv meest, om han ikke beviser sit nysnævnte Assertum, da det Modsatte er beviist med hans Taushed hidtil, men jeg benegter herved paa det Bestemteste, at Kleppseierne have nogensinde fra umindelige Tider drevet eller endog kun forsögt at drive nogen Laxefangst der för Sommeren 1862, og det er denne factiske Stilling ligeoverfor Ellidaaaens Leiere og Eiere, som her efter min Mening maa afgjöre Sagens Udfald; thi den Beviisförelse hos Modparten, at det ikke giver Tredjemand nogen Ret, om Een eller Anden for en Tid eller slet ikke eller kun tildeels benytter sin Eiendoms Rettigheder,

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

78

passer, skjöndt den maaskee i Almindelighed kan være rigtig, aldeles ikke her, da der ikke er Spörgsmaal om at forskaffe Ellidaaeieren nye Rettigheder, men kun om, at bevare dem for ham, som han fra umindelig Tid factisk har havt, men som Ritchies Nætnedlæggelse forrige Sommer havde til Hensigt at beröve ham.—

Da der ikke er fremkommen nogen Paastand fra Modparten imod den Embedsmand, som forkyndte Fogedforbudet 10 Juni f. A., troer jeg ikke at have nödig at forsvare ham, men jeg reserverer mig at gjöre det senere, hvis en saadan Paastand skulde fremkomme, men i ethvert Tilfælde maa jeg, da han er indstævnet til at staae til Rette og han har ladet möde, gjöre Paastand paa, at han bliver tildömt i Kost og Tæring 10 Rd.—

Til Slutning skal jeg tillade mig, ~~tilsidst med~~ næst at jeg modsiger alt det Ubeviiste hos Modparten, at fremføre den yderste Paastand:

At Underretsdommen og Forbudet 10. Juni f. A. ~~maa~~ bliver stadfæstet, dog

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

saaledes, at min Mandant, som den, der har faaet sin Paastand ud ved Underretsdommen, maa blive tildömt i Sagsomkostning, hvad for Underretten blev gjort Paastand paa.

Indlader jeg saa Sagen til Doms med Reservation af videre Forsvar, hvis fornödent gjöres.

Reykjavik d 16. Marts 1863

J. Gudjohnsen

Til

Den kongelige islandske Landsoverret.

Fremlagt i den kongelige Overret d. 16 Marts 1863

B. Sveinsson

79

For Appellanterne mödte Procurator Jón Gudmundsson, som bad bemærket, at det var udelukkende paa hans Ansvar, som ansat Procurator ved Overretten, at han ikke var gaaet ud over de Fuldmagter, som Kjöbmændene John Ritchie & Sön havde givet ham til paa deres Vegne enten at tage til Gjenmæle i Sagen, contrastævne i samme eller appellere. Iövrigt modsagde han det fremkomne Forsvar med Henhold til sit Indlæg fra 2. d. M. samt sine Indlæg baade i Hovedsagen og Contrasögsmaalet for Underretten og indlod Sagen til Doms

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

117

hvilket Samme Indstævnte befuldmægtigede ogsaa gjorde. Sagen optagen til Doms.–

Retten hævet.

Jón Pjetursson) B. Sveinsson O. M. Stephensen
(i Justitiarii Forfald) (cst)

Aar 1863 Mandagen d. 27. April blev den kongelige Overret sat og holdt af de tilforordnede Dommere, undtagen forsaavidt Justitsraad O. M. Stephensen overeensstemmende med Autorisation tog Sæde i Retten. Og blev da foretagen:

Sagen No 10/1863 Kjöbmand Ritchie & Sön og de fælleds Eiere af Laugarnes og Klepp

contra

Kjöbmand H. Th. A. Thomsen

og deri afsagt saalydende:

Dom

Den her behandlede Sags Oprindelse er den, at Citanten for Underretten, Kjöbmand H. Th. A. Thomsen 10. Juni forrige Sommer lod nedlægge fuldstændigt Forbud for og imod enhver Fangst af Indstævnte John Ritchie & Sön fra Peterhead i Skotland eller Andre for

80

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

forden Klepps Grund i Seltjarnarneshrepp paa Grund af, at Kjøbmand Ritchie ifølge Leiecontract med (de Sameiendes fælleds Eiere) af Laugarnes og Klepp dat. 18. Marts 1862, der blandt Andet under No 2 berettiger ham til Laxefangst for begge disse Gaardes Grund indefra Gelgjutange og udtil ligeoverfor Kirkjusand, havde lagt nogen Laxenet ud lidt Nord for Gelgjutange, som begrændser det Stykke imod Vest i Ellidaaavigen, hvorpaa Citanten for Underretten ifølge kgl. Skjøde dat. 11 Dec. 1853 er bleven Eier af Laxefangsten.

Efterat Sagen havde været for Forligelsescommissionen, forfulgte han det foranomtalte Forbud ved at indstævne det for Retten d. 19. Juni f. A., hvorimod Indstævnte, Kjøbmand Ritchie, contrastævnede ham til at betale sig en Skadeserstatning af 2500 – 3000 Rd eller efter (tilforordnede) handelskyndige inden Retten udnævnte Mænds Vurdering, ligesom ogsaa hans denne Hjemmelsmænd med Hensyn til den omtvistede Laxefangst, (de Sameiende fælleds Eiere) af Laugarnes og Klepp, efter at de selv havde lagt Laxenet ud paa de Steder, Citantens For-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

bud 10. Juni f. A. lød paa, og vedkommende Sysselmand paa hans Forlangende ved Politiforretning paafølgende 15. Juli havde decideret, at (Fælleds) Sam-Eierne Net overeensstemmende med dette Forbud uden Ophold skulde optages — tiltraadte Sagen som Intervenienter, og gjorde for deres Vedkommende Paastand paa 500 – 800 Rd. i Skadeserstatning af Citanten, og desuden Sagens omkostninger (sig) dem og Indstevnte, Kjøbmand Ritchie, skadesløst tildømte med 50 Rd.

Under disse Omstændigheder afsagde Underretsdommeren i Kjósar- og Gullbringu-Syssel ved Extraret i Havnefjord 29. Nov. f. A. en saalydende Dom, at det ved Fogeden nedlagte Forbud (skulde) burde ved Magt at stande men Sagens Omkostninger hæves, og har nu Kjøbmand Ritchie & Søn og (de fælleds) Sameiere Eiere af Klepp og Laugarnes med Landsoverretsstevning dat. sidstafvigte 13. Febr. appelleret førnævnte Underretsdom og Politiforretningen for Landsoverretten, og gjort den principale Paastand 1. at Politiforretningen og den derpaa begrundede Kjendelse 15. Juli 1862 bliver som

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

82

ulovlig fuldkommen tilsidesat eller (gjort) [kjendt]
[uefterrettelig] (ugyldig) og Indstevnte, Kjøbmand H. Th. A.
Thomsen, i Reykjavik (forpligtet) [til] (til) at be-
tale Appellanterne, (de fælleds) [Sameierne] (Eiere) af
Laugarnes og Klepp, for deraf følgende
Overlast og i Skadeserstatning 500 ~~500~~ Rd,
(foruden) [samt] Sags[om]omkostninger for begge Ret-
ter [med] 50 Rd., og endvidere, hvis Underrets-
dommen ex officio bliver dømt [uefterrettelig] (ugyldig)
2. at Forbudet 10 Juni 1862 bliver dømt
ugyldigt og at Indstevnte bliver tildømt
at betale begge Appellanterne fuldkom-
men Skadeserstatning i enhver Henseen-
de og (hele) Sags[om]omkostningen [skadesløst] (Fælleds-
[Sam]eierne af Laugarnes og Klepp overeens-
stemmende med den principale Paa-
stands No 1, men Kjøbmændene John
Ritchie & Søn 2000–3000 Rd i Skades-
erstatning eller efter [inden Retten udmeldte] (tilforordnede) han-
delskyndige Mænds Vurdering og i
(Sags) [Procesens] omkostning for begge Retter [med] 50 Rd
og 3. at den indstevnede Underretsdom-
mer maa ansees overeensstemmende
med N. L. 1–8–9 og desuden dømt
til at tilbagebetale de i Skriverpenge
formeget erholdte 84 sk. — 1 Rd. Rm.; men
ligeledes in subsidium gjort Paastand paa

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1. at Underretsdommen bliver dömt u-
gyldig og ligeledes Forbudet 10. Juni 1862 -
og 2. at Indstævnte, Kjöbmand H.
Th. A. Thomsen bliver tildömt at beta-
le Appellanterne, hver for sig, Skades-
erstatning og Sagsomkostninger overeens-
stemmende med den principale Paa-
stands № 1 og 2, og Underretsdomme-
ren efter № 3. Paa den anden
Side har Indstævnte Kjöbmand H.
Th. A. Thomsen her ~~ved~~ for Retten
gjort Paastand paa först og frem-
mest at Sagen, for Kjöbmand John
Ritchie og Söns Vedkommende, maa
afvises ~~fra Retten~~, og for det An-
det at Underretsdommen og Forbu-
det 10. Juni f. A. maa blive stad-
fæstede dog saaledes: at Procurens ~~ham~~ i
Sagsomkostninger maa blive ham tildömte
med det Beløb, han for ~~hvad han ved~~ Underretten har ~~gjorde~~
paastaaet ~~Paastand paa~~; og ligesom den
indstævnede Underretsdommer har
gjort den Paastand, at han
maa blive frifunden for Appel-
lanternes principale Paastand № 3
og de tildömte at betale ham i
Kost og Tæring 20 Rd., og for det

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Andet, at Appellantens Ord, at Underretsdommeren har lavet eller opdigtet Grunde til at gjendrive hans Afviisningspaastand ligesom ogsaa det for Underretsdommeren Fornærmende i Modpartens principale Paastand No. 1 bliver mortificeret og dömt dödt og magtesløst og Modparten derfor mulcteres efter Lovenes Strenghed — saaledes har ogsaa Fogeden, som udförte Forbudet 10. Juni 1862 og ligeledes er indstævnet til at staae til Rette for dets Foretagelse, gjort Paastand paa 10 Rd. i Kost og Tæring.

Hvad nu, for det förste (og fremmest) den appellerede Politiforretning 15. Juli 1862 angaaer, bör det (maa man legge Mærke til), bemærkes at ligesom den er fremkaldt ved (et Specielt Foretagende) en særskilt Handling af (de fælleds) Sam Eiere af Klepps og Laugarnes Jorde mere end 1 Maaned, efterat Forbudet blev (iværksat) nedlagt, saaledes staaer (dette Foretagende) denne Handling öiensynlig ikke i det indre Lovforhold til Kjöbmand Ritchies Fiskesag eller til Laugar-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

84

nest. og Klepps (Fælledeieres) Sameierer, Pligter og Rettigheder, som Hjemmelsmand, ligeoverfor ham, at det kan overeensstemmende med den gjældende Proceslovgivning om Sagers Cumulation inddrages i Hovedsagen og blive Eet med den, og bliver derfor denne Politiforretning og de paa den begrundede Paastande ex officio at afvise fra Overretten.—

Hvad dernæst angaaer den Retsstrætte viist, som (der verserer i denne Sag er) imellem de oprindelige og egentlige (Sagsparter) Parter, Appellanterne John Ritchie & Søn og Indstævnede, H. Th. A. Thomsen, kan Retten ikke bifalde Indstævntes Afviisningspaastand, der er begrundet paa, at Ritchies Befuldmægtigede ikke har tilstrækkelig Fuldmagt til Sagens Appellation for Overretten; thi da den Paagjældende her er en ansat Procurator, kan en simpel Negation fra Modpartens Side om, at han mangler Fuldmagt fra Vedkommende, efter den her gjeldende (vor) Rets-Praxis (sædvane) ikke komme i Betragtning. Forsaavidt (som) derimod Appellanten

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

stærkt (yderligere) har fremhævet, at Underrets-
dommen burde (maa) dömmes uefterrettelig (ugyldig) baa-
de fordi at N.L. 1-16 Fd. 31. Marts 1719
og 11 Juli 1800 § 20 Forskrifter ikke er
gjort Fyldest i Sagen, som og fordi
Sagen ikke for Underretten er paadömt
af (med) Meddomsmænd, kan Retten ik-
ke ~~bedre~~ skjönne, at (see andet, end at) denne Anskue-
lse er fuldkommen ubegründet. Thi
da den egentlige Retstrætte i denne
Sag aldeles ikke er en Eiendomstrætte
eller handler om Grændser, Beskaffen-
hed eller Udstrækning af Klepps Land
eller paa Söen, som Jorden ligger
til, ligeoverfor Indstævnedes Fiskerlei-
er i Ellidaaaens Munding, men der-
imod om, hvorvidt Fangstretten eller
isærdeleshed Laxefangstretten er gaaet
tabt for den ved Söen beliggende Jord
Klepp til Fordeel for Indstævnede
udenfor den bestemte Grændse og Sted-
navnet Gelgja- eller Geldinga-Tange, el-
ler da idetmindste om (hvorvidt) Appellan-
ten har anvendt den Fangstmaade
for Klepps Land, der strider mod
Indstævntes Ret udenfor denne Grændse,
og da begge Sagens Parter paa den

85

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

anden Side have anerkjendt, at det
fremlagte Situationskort, som forresten
efter Forordn. 11 Juli 1800 § 20 er blevet
undersøgt paa selve Stedet og igjen senere
med Aastedsforretning 13. October f. A. endnu nöiere
er blevet prövet af Underretsdomme-
ren tilligemed 5 dertil valgte Mænd
med Hensyn til Navn og Demarca-
tionslinie, som ogsaa det Sted, hvor
Appellantens vaer Not vare lagte, i enhver
Henseende er rigtigt og nöiagtigt, dy-
net det Moment, at det ikke fra
först af blev optaget ved en regelmæs-
sig Aastedsforretning i Nærværelse af
begge Sagens Parter, ikke rettelig
at kunne (blive videre det efter nærværende til Skade for det i
denne) Sag, vide § 20 i Fd. 11. Juli 1800, lige-
som ogsaa den Mangel, som det lider af, ikke at være (dets Mangelfuldhed med
Hensyn til) Klepps Jordens Grændse
imod Nord og Localgrændsen i For-
budet 10 Juni f. A., saaledes som Ap-
pellanten udtrykker sig, ikke efter
Rettens Mening kan komme i Be-
tragtning, da Spörgsmaalet i denne
Sag gaaer ud paa, hvorvidt der til
Kleppsjorden nordenfor Golgjutange,
hvad enten den (Jorden) strækker sig

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

langt eller kort, (efter) [ifölge] Lovene) [gvningen] (hører) [tilkommer] Laxe-
fangstret (iflg.) [paa Grund af] det fremlagte Skjöde for
Kleppsjorden, der heller ikke bestemmer
nogen Grændse, hvorpaa Situationskortet
i denne Retning kunde begrundes. –
Da der nu altsaa ikke i denne Sag er
nogen Trætte om, hvorvidt eller hvormeget
Land der efter Lovene tilhører For-
den Klepp, men derimod om dens
Retlighed overhovedet til Laxefangst for
86 sin Grund udenfor tidtnævnte Gelgju-
elder Geldinga-Tange ifölge fremlagte
Eiendomsdocumenter, kan Landsoverretten
heller ikke finde, at denne Sag er af
den Beskaffenhed, hvori Loven for-
ordner, at Dom skal afsiges med Med-
domsmænd, og saaledes kommer da
Sagens (Hovedpunkt) [Realitet] til Overveielse og
endelig Afgjörelse. –

Indstævnede, Kjöbmand Thom-
sen synes at begrunde sine Paastande
for Forbudets Retfærdiggjörelse paa 2
Hovedgrunde 1. at han troer, at der
ikke (efter) [ifölge] Lovens [givningen] (fölger) [ikke tilkommer] Kleppsjorden
nogen Laxefangstret for sin Grund, baade
fordi den ikke i Mands Minde har
været afbenyttet og ligeledes vilde stride

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

imod hans Skjöde for Laxefangstretten i
Ellidaaen 11 Dec. 1853 og 2. paa den Hoved-
grund), at omendskjöndt Kleppsjörden
tilkom
(fulgte) den prætenderede Laxefangstret, saa
var blevet
(har) den dog (været) afbenyttet af Appel-
paa ulovhjemlet Maade
lanten Kjöbm. Ritchie (imod Lovene) til
sin
Skade for (hans) Fangstret i Ellidaaaen.
Hvad den førstnævnte Hovedgrund angaaer,
samme
kan Retten ikke bifalde (den); thi om-
endskjöndt Laxefangstretten for Klepps
Land ikke havde været afbenyttet saa
og saa længe, hvad dog ikke i denne
Sag er fuldkommen beviist, kunde for-
~~derved~~
den øiensynlig ikke tabe den Fangst-
maatte tilkomme
ret, som den forresten (burde have), meer
ligesaa lidt som nogen
~~end~~ (enhver) anden af (dens) Rettigheder,
sine
derved
(af den Grund) alene, at den ikke
er desto mindre kan
(var) bleven afbenyttet, (endsige han
Retten antage
troe), at han har erholdt nogen Ret
til Skade for
eller Rettigheder, Kleppsjörden (til
Skade) formedelst dette alene, thi hvis
det skulde kunne være ham til Gavn,
at Fangstretten ikke er bleven afbenyt-
tet, havde han idetmindste maattet
godtgjöre
(vise) og bevise, at denne Ret havde
været afbenyttet af ham eller hans
Hjemmel, men dette er fuldkommen

87

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ubeviist, og da Indstævnede endvidere
har fremhævet, at det er saa almindeligt her i Landet, at Laxefangsten er
gaaet tabt for Jorder, som den dog op-
tilkommet
rindelig har (fulgt) efter Landets Love,
uden at man nu for Tiden er istand
til at oplyse, hvorledes den er gaaet
er
tabt, da kan Dette, der ogsaa (bliver
blevet benægtet af Modparten; strider
modsagt), forsaavidt som det (kommer
mod
i Collision med) Jónsbogens L.L.B. Cap 26,
ikke komme i Betragtning i denne
Sag, men denne Lovens Bestemmelse
hvilket ogsaa følger af Sagens Natur
forudsætter tydelig, (som naturligt er),
at den Servitut er og har været afbe-
Nogen paastaaer, at ham tilkommer
nyttet, som (man vil gjøre Paastand
uden at ~~hans~~ kunne be-
paa) i Andres Land (men ikke har
grunde den paa Adkomst Documenter, den aller
Beviisligheder for), og taler (mindst) af
Præscription
Alt) om Eiendomsrettigheders (Forældelse,
ved ikke at blive afbenyttede
fordi de ikke have været i Brug) For-
saavidt som Indstævnte har i Forening med det nu Omtalte opregnet
Adskilligt, der efter hans Anskuelse
endog skulde oplyse at Kleppsjordens
Eiere og Beboere have erkjendt og forstaaet deres Stilling ligeoverfor Indstævnede saaledes, at Kleppsjorden
tilkom
ikke fulgte nogen Laxefangstret, da

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

er dette begrundet paa, at de ved for-
skjellige Leiligheder f. Ex. da Indstævne-
des Skjøde 11 Dec. 1853 blev thinglæst, ik-
ke fremkom med deres Indsigelse eller (og)
senere forfulgte dem; men saadanne
Slutninger ere aldeles urigtige allerede (strax) af
den Grund, at en saadan Thinglæs-
ning og andet Deslige, ifølge Sagens (Sin) Natur
og Lovgivningen (Lovenes) vide N. L. 1-4-37 cfr. 1-4-1 ik-
ke i mindste Maade kunde indskrænke
den Fiskeret, som dem forøvrigt maatte tilkomme (havde
Adkomst til) for deres Jord, saa at de,
som Følge heraf, ingen Anledning havde [ikke vare mere beføi-
ede, end de selv vilde], til, at tage no-
gen større Notits heraf, end de selv vilde. Hvad dernæst an-
gaaer den Paastand (det Moment), at Klepps eierne
ikke kan tilkomme (kunde have Adkomst til) Fiske-
ret for deres Land, fordi det strider
mod Indstævntes Skjøde 11. Dec. 1853,
saa kan Retten heller ikke bifalde denne
Aaskuelse. — Dette fremlagte Skjøde hjem-
ler nemlig Indstævnede kun Fangst-
ret indenfor visse fast bestemte Grend-
ser og slet ingen udenfor samme, hver-
ken i Ellidaaaen eller i Söen, og da
det slet ikke er beviist, at Noget af
Klepps Land ligger indenfor disse Grend-

88

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

den
ter, bortfalder derfor af sig selv, Indstævnedes (Grund) Paastand, at Kongen ikke har
solgt Laxefangsten med Kleppsjörden
~~eftersom Kongen senere med Skjöde 1853 har bortsolgt~~
1817, (hvilke(t) begrundes paa at) han
som han har villet begrunde derpaa, at Kongen senere ved Skjöde 1853
med Skjöde 1853 har solgt) den for en
har bortsolgt Laxefangstrettigheden for en Deel af denne Jords Marker,
Deel af Samme); desuden maa (det
for Klepp) för indonte af Appellanten
for Jorden Klepp,
fremlagte Kongelige Skjöde, være ligesaa gyldigt og godt Adkomstsdocument for Kleppsjörden, som Skjödet 1853 for Laxefangsten indenfor de deri angivne Grendser. — Da nu Jónsbog L. L. B. Cap 56 siger, og (readopterer) i
fornyer
den Henseende, de ældre Love, som tidligere gjaldt, för den udkom, at
Laxefangst
hver Mand eier Vand og (Fiskerlsie)
og paa sine Marker
for (sit Land og eier det), medmin-
Rettigheden paa en lovlig Maade er
dre (det efter Lovene er) gaaet tabt cfr. ogsaa R. B. Cap. 1 og flere Steder, og der igjen i L B B Cap. 6 staaer, at hvis Nogen vil afhænde sin Jord ved Salg, saa skal blandt Andet
mentioneres de Servituter, som andre der tilkomme
ogsaa (gjöres opmærksom paa, om Andre have Servituter der), og ligeledes
tilkomme
de Servituter, som Jorden (fölge) i Andres Land, saa er det indlysende, at
utvetydige
Jorden Kleppur efter disse klare Lov=

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

steder maa ansees at (have) [være] været [bleven], solgt
(uden) [fri for] alle Servituter [og] med enhversom-
helst Fiskeret for dens Grund, da det
er saa langt fra, at den [ɔ: Fiskerettigheden] i det om-
talte Skjöde er (undtagen) [separeret fra Jorden], at det tvert-
imod deri hedder med almindelige
Ord, at (den) [Jorden] er solgt med alle Herlig-
heder og Rettigheder, og disse Ord
indbefatte netop efter daglig Tale og
förnævnte Loosteder ogsaa al Fiskeret
for Jordens Grund; og da Indstævne-
de entvidere har ansees Skjödet 1853
for en authentisk Forklaring af Skjö-
det 1817, da er denne Bemærkning feil
(allerede [-agtig] af den Grund, at hvert Ad-
komstsdocument (skal) [bör] forstaaes (efter) [overensstemmende] sit
eget Indhold, og hvis det sidste i
nogen Henseende indskrænkede det
förste [saa burde] (dog [det förste]) altid foretrækkes; men des-
uden findes ingen Fangstservitut
eller Rettigheder for andre Jorde el-
ler Kleppsjordens Land solgt eller
nævnet i Indstævntes Skjöde 1853,
men kun Tangsten indenfor de
dernævnte Grændser, (som) [hvilket] dog (skul-
de) [burde] have skeet efter de foran-
nævnte Bestemmelser, hvis det

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

skulde hjemle ham slige Rettigheder;
Og hvad angaaer de [Collegial] (Ministerii) og Stift-
amtsskrivelser, hvortil Indstævnte har
henholdt [sig] og [hvorpaa han har] (villet) begrunde sin
Ret, da kan de aldeles ikke have
nogen Indflydelse paa Sagens Ud-
fald ved Domstolene, saasom de
hverken ere Love eller indeholde no-
gen Regel, der indskrænker Klepps-
jordens Rettigheder, [som den] (efter) [de] alminde-
lige (Lands)Love [tilkomme] (. – Da) det saaledes
maa ansees at være udenfor al Tvivl,
at Jorden Kleppur 1817 er bleven
solgt med hele den Fangstret, som
tilkommer den, ligesaavel som an-
dre Jorde, og det heller ikke er
blevet oplyst, at denne Fangst-
ret ikke [(paa lovlig Maade] (senere) [frakommen eller] (er) (gaaet tabt)
(efter Lovene), og [da] det endvidere er
sikkert og anerkjendt under Sa-
gens [Drift] (,) at Appellanterne have lagt
deres Nøt for Klepps Land og
udenfor de Fiske[steder](leier), som Skjödet
1853 hjemler Indstævntes Laxefangst
paa, kan Landsoverretten ikke bi-
falde, at det appellerede Forbud
kan retfærdiggjöres dermed, at Laxe-

fangsten er gaaet tabt for Jorden Klepp til (Bedste) Fordeel for Indstevnte, saaledes kommer da hans anden principale Paastand til (Betragtning) Overveielse, nemlig at Appellanterne have (anvendt) til Skade for ham brugt en efter ~~Lovene~~ Lovgivningen ikke tilladelig Fangstmaade (til Skade for ham). – I denne Henseende (maa) bør bemærkes, at det er tilstrækkelig beviist og oplyst i Sagen, at Appellanterne have lagt deres Nøt tvers ud i Söen fra Klepps Land, saaledes, at de överste Nøtender have ligget paa det törre Land (paa i Ebbetiden Stranden). Det er heller ikke blevet modsagt af Appellanterne, at saa godt som ingen Lax, medens Appellanternes Nøt laae ude, gik op i Ellidaaaen (paa) til hans Fiskeleier (der) steder sammesteds, thi dette kan ikke gjendrives derved, at Appellanterne have erklæret, at dette Moment ikke vedkom denne Sag om deres Eiendomsret. Paa den anden Side er det indrömmet, at Appellanternes Laxefangst har været rel lovende, medens deres Nøt laae ude. Herved synes det ogsaa til-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

strækkelig ~~beviist~~ godtgjort, at de af Appellan-
terne udlagte Nøt have forhindret
Laxen fra at gaae ind paa Indstævn-
tes Fiske~~leier~~steder, da dette tillige ganske
stemmer baade med Vidnernes af-
givne Erklæring om, hvorledes Laxen
retter sin Gang fra Søen op i El-
vene, idet den gaaer langs med
91 Landet, og med Beretning fra Skot-
land, som fremlagt i Sagen om
dette Punkt ikke er bleven mod-
sagt af Appellanterne i dette Punkt (med Hensyn
til dette Moment), men dog viser,
at alle Stolpenøt ere ødelæggende
for Laxefangst. Vore Love desan-
gaaende omtale rigtignok ikke
Laxefangst i Søen men blot i fersk
Vand, og er det da givet som
en Grundsætning (Grundregel) i J.B. L.L.B. Cap. 56, at
Guds Gave skal have Lov til at gaae
til Fjeldet som til Stranden, hvor
den vil, og i Overeensstemmelse
hermed er det ogsaa senere l.c. strengt
forbudt, at sætte Gjerder tvers over
de Aaer, hvori der er Fangst, i-
det der tillige giver alle dem, der
eie Aaen høiere oppe, blandt An-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

det Ret til, at nedrive et saadant Gjörde; endskjöndt Loven ikke her kalder nogen anden Fangstmaade end den ved Tvergjörder ulovlig, saa fölger det dog ligefrem af foran omtalte Grundregel sætning, at enhver Fangstmaade som foraarsager, at Fisken ikke gaaer op igjennem Aaen, maa være ulovlig (i Sammes), ligesom ogsaa Grágás Lbr. B. cap. 49 omtaler flere kunstige Fangstmaader, som (og utilladelige) ulovlige, f. Ex. at lægge Net tvers over Elve, og enhver saadan Maade at fiske paa, som forhindrer Fiskens Gang op igjennem Aaen, og i Cap. 50 siges der, at hvis en Aa löber i flere Arme, maa man ikke forhindre Fiskens Gang i nogen af dem, medmindre Fisken söger mindre dertil end til en anden (ɔ: Arm af Aaen), og skal man da være ene Eier af den derovenfor liggende Deel af denne Arm, hvori man afspærrer Fiskens Gang; derimod er det anseet for lovlig Fangst, at lægge sine Net langs med sin Jords Strand. –

Det er saaledes sikkert, at

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

92

vore Love forbyde enhver saadan Fangstmaade, som er Aarsag i, at Lax og andre Fisk ikke gaae op igjennem Aaerne, og tillade alene den, som ikke er til Hinder herfor. Thi ihvorvel Grágás ikke længer er gjeldende Lov desangaaende, ere dog dens nöiere Bestemmelser kun Slutninger, som ligefrem og naturligen fölge af Jónsbogens föromtalte Grundregel, der er ganske den samme som i Grágás. Det træffer sig nu rigtignok saaledes, at disse Lovenes Bestemmelser, hvad för blev berört, kun tale om Fangst i Aaer, men af de Grunde (ratio legis) som ligge til Grund for disse nöiagtige Bestemmelser, fölger öiensynlig ligefrem, at enhver Fangstmaade fra Land ud i Söen, som er Skyld i, at de Fiske, der gaae op i ferske Vande, afskrækkes fra denne sin Gang op i dem, maa være ukjemlet og ulovlig, ellers vilde ogsaa Jónsbogs förnævnte Grundregel, at Guds Gave skal gaae til Fjelds som til Stranden, hvis den

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

vil, [være] (uden) [al] (mindste) Betydning, hvis man i Söen foran Aamündinger maatte ustraffet anvende saadanne konstige Fangstmaader, som afholdt Fiskene fra at gaae op i Aaerne.—

Af disse her omtalte Grunde vil Underrettens Dom, hvad det omhandlede Forbud imod Appellanternes foranforklarede Fangstmaade, angaaer, være at stadfæste, men Forbudet og Underretsdommen forresten [övrigt] [være] ugyldig, at dömme [ugyldig]; men da Appellanten Kjöbm. Ritchie ikke har indklaget (til) [sit] Contrasögsmaal om Skadeserstatning (til) [for] Forligelsescommissionen, kan hverken den eller de Paastande, derpaa begrundes, (tages) [komme] i Betragtning, men blive at afvise fra Underretten. Med Hensyn til at Appellanterne have stævnet Procurator P. Melsted, der som cst. Foged udförte foromtalte Forbud, til at stande til Rette (derfor), da have Appellanterne (kun) [ikke] nedlagt (en) [nogen] bestemt Paastand imod ham, men da han dog efter Stævningen har ladet möde for sig her ved Retten, bör Appellanten Ritchie overeensstemmende med Melsteds Paastand betale ham

93

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

5 Rd. i Kost og Töring. Hvad endelig Appellantens Klage angaaer imod Underretsdommer Sysselmand Clausen, at han for det förste har forlænget Domsacten 3½ Ark og saaledes erholdt [en af] 84 Sk. formeget [meer] (i) [höiere] Betaling, end ham efter Lovens tilkom, og at han for det andet har opsat 7 Uger for længe at (aflevere) [give] (den skrevne) Domsacten [beskreven], maa Landsoverretten være af den Mening, at da Underretsdommeren har optaget i Domsacten de samme Udskrifter af Protocollerne paa 3 Steder 2 Gange, ligesom Appellanterne have paaviist og saaledes har forlænget Acten 3½ Ark, maa han betale Appellanterne efter deres Paastand de 84 Sk., han saaledes har erholdt formeget, men hvad (den sene) [Opsættelsen] Afhændelse af Domsactens [Udstedelse] (angaaer), maa det vel ansees for beviist, at Appellanterne have (bedet [forlangt] om) (dem) [den] c. 9. Dec. f.A. og da forud betalt 6 Rd., men ikke erholdt den för den næstpaafölgende 6. Febr., men [da] denne Betaling (derimod) [hverken er i sig selv eller] (ikke) ved Sysselmandens Qvittering er anerkjendt som den fulde halve Betaling af de Skriverpenge, som Domsacten i Virkeligheden kostede, eller af 13 Rd. 12 sk. ÷ fornævnte 84 Sk., kan indstævnede Underretsdommer ikke dömmes efter N.L. 1-8-9 og vil han

94

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

derfor være at frifinde for denne Appellanternes Paastand. Hvad endelig angaaer Indstævnedes Paastand, at de omtalte Yttringer om Underretsdommeren i Appellantens Procurators Indlæg herved Retten blive dømt døde og magtesløse, finder Retten efter Omstændighederne ikke tilstrækkelig ~~(ikke)~~ Grund ~~(nok)~~ til at tage ~~(Hensyn til)~~ denne Paastand til Følge ~~(eftersom Ordene falde)~~. Efter ~~(Sagens)~~ Omstændighederne synes Sagsomkostninger for begge Retter at burde hæves.

Thi dømmes for Ret ~~(at være)~~:

Den appellerede Politiforretning afvises fra Overretten og Kjøbmand Ritchie & Søns Contra~~(paastand)~~søgsmaal fra Underretten. Den appellerede Underretsdom bør, hvad det nedlagte Forbud imod den af Appellanterne John Ritchie & Søn ~~(anvendte)~~ brugte Fangstmaade angaaer, ved Magt at stande, men forøvrigt ~~(skal)~~ bør dom og Forbudet være ugyldigt. Sysselmanden i Kjósar- og Gullbringu-Syssel Harald Hugo Edvard Clausen bør betale~~r~~ til Appellanten 84 sk., men ~~(bør)~~ forøvrigt ~~forresten~~ for Appellantens Tiltale fri at være. Til Procurator P. Melsted betaler Appellanten John Ritchie & Søn i Salær og Føring 5 Rd. Processens ~~Sagsomkostninger~~ for begge Retter hæves.—

Det Idømte at betale inden 8 Uger fra denne Doms lovlige Forkyndelse

95

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

under Adfærd efter Loven.

Jón Pjetursson

(~~under~~ Justitiarii Th. Jónassens Forfald).

Actum ut supra.

Dets til Bekræftelse under Landsoverrettens Segl og Justitiarii Haand.

(L. S.)

Jón Pjetursson

(~~under~~ Justitiarii Th. Jónassens Forfald).

Skriverpenge	8 Rd.	72 ß.
Stadfæstelse	„	40
	1 9 Rd	16 ß.

Ni Rigsdaler og sexten Skilling. Betalt d. 1. Marts 1864.

B. Sveinsson

" "

Med Hensyn til Overholdelsen af denne Dom har jeg ~~intet~~ for mit Vedkommende Intet væsentligt at erindre.

Jón Pjetursson

Lyselundir jeg O. M. Stephensen

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur